

ZBORNÍK

Z CELOSLOVENSKEJ SÚŤAŽE
S MEDZINÁRODNOU ÚČASŤOU
V TVORBE DUCHOVNEJ POÉZIE,
PRÓZY A DRÁMY

**25. GORAZDOV
LITERÁRNY
PREŠOV
2020**

*XXV. GORAZDOV LITERÁRNY
PREŠOV*

Zborník

z XXV. ročníka celoslovenskej súťaže

s medzinárodnou účasťou

v tvorbe duchovnej poézie, prózy

a drámy

výber literárnych prác

28. november 2020

XXV. Gorazdov literárny Prešov

je súčasťou

XXXI. svätogorazdovských dní na

Slovensku

a Dekády svätého Gorazda na Slovensku

2016 – 2025,

nad ktorými dvanásťkrát prevzal záštitu

exprezident

Slovenskej republiky

IVAN GAŠPAROVIČ

*Literárne príspevky hodnotila porota
v zložení:*

prof. PhDr. Marta Součková, PhD.

doc. PhDr. Peter Karpinský, PhD.

PhDr. Lenka Šafranová, PhD.

Slovo poroty

Tohtoročná súťaž Gorazdov literárny Prešov sa odohráva v čase, aký sme ešte nezažili. Pandémia a s ňou spojené obmedzenia a strádania vyvolávajú v ľuďoch rôzne pocity a dalo by sa povedať, že na povrch sa vyplavuje to, čo by inak zostalo skryté. Na jednej strane je to pomoc blížnemu, obetavosť, spolupatričnosť a na druhej strane zase zloba, nenávisť, klamstvo, sebeckosť. Možno práve v období, ako je toto, by mal hlas umenia zaznieť silnejšie, aby rozdúchal iskru ľudskosti, aby nám pripomenul dobro a krásu v nás.

Dobro, krásu, originalitu a literárnu zručnosť sme ako porotcovia hľadali aj v súťažných prácach zaslaných na Gorazdov literárny Prešov 2020.

Môžeme konštatovať, že celková úroveň súťaže je porovnateľná s predchádzajúcimi ročníkmi, hoci, pravdepodobne aj vplyvom spomínanej pandémie, sa niektoré kategórie ukázali o čosi „slabšie“. Napriek tomu, že kategória prózy dospelých bola kvantitatívne chudobnejšia, predsa len sa v nej objavili texty, relatívne vyrovnanej kvality, ktorých autori dokázali komponovať originálny príbeh a zároveň ho boli schopní spracovať do adekvátnej stylistickej formy.

Naopak, v prípade poézie bola situácia rozkolísanejšia, na jednej strane sme si mohli prečítať zaujímavé básne obratne pracujúce s metaforou, obrazom, prirovnaním. Boli to práce, ktoré čitateľovi ponúkali individuálny a neopakovateľný pohľad na svet (vonkajší aj vnútorný). Autori sa v nich nepokúšali štylizovať do pozícií tvorcov a hlásateľov všeobecných právd. Gorazdov literárny Prešov je súťažou tvorby duchovnej prózy, poézie a drámy a aj keď slovo duchovný ako aj to, že súťaž je dedikovaná sv. Gorazdovi, okamžite asociuje spojenie literatúry s náboženstvom. Priamočiarosť výpovede jednoznačne a výlučne orientovanej

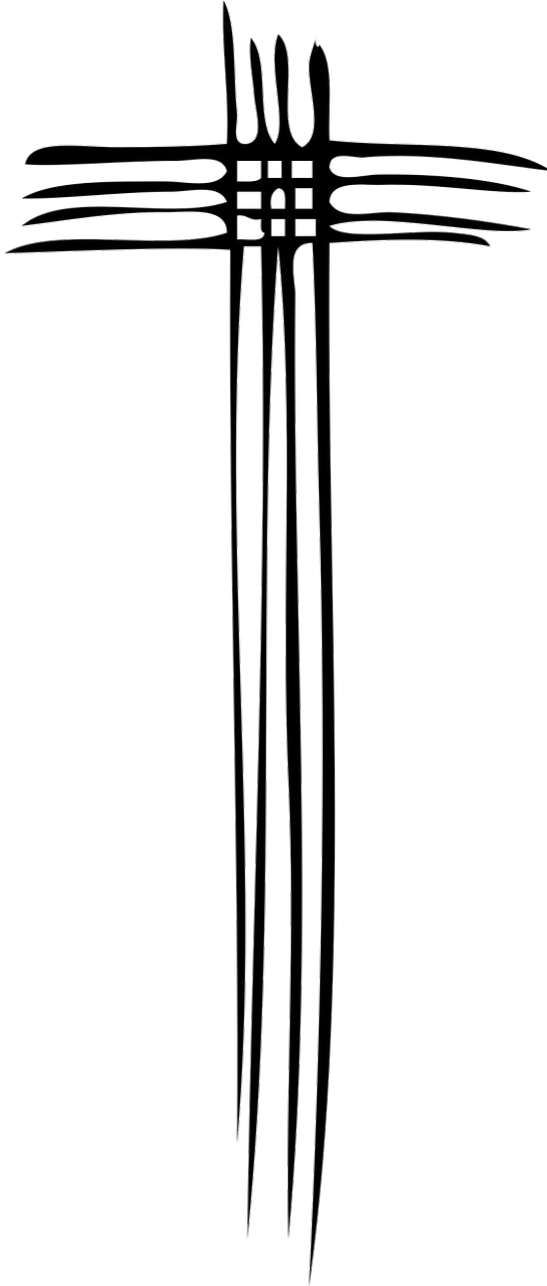
na túto tému, aj keď je zo strany autora myslená vrúcne a úprimne, nemusí zákonite so sebou niesť aj umelecký aspekt. Umenie má rado „tajomstvo“, takže ak svoj zámer prezradím priamo, zničím v podstate jednu zo základných vlastností, ktorú od umeleckej literatúry očakávame, a tou je hľadanie podstaty textu i sveta, o ktorom vypovedá.

Detské súťažné práce, ako obvykle, boli väčšinou vydarené a porotu potešilo, že okrem stabilne kvalitnej Základnej umeleckej školy zo Starej Ľubovne sa objavili aj vynikajúce práce z Prešova. Treba len dúfať, že cesta literatúry, po ktorej sa mladí autori vybrali, ich povedie k ďalšiemu zlepšovaniu, pretože sme úprimne zvedaví na ich ďalšie spisovateľské pokroky.

Verím, že ako mne a ostatným porotcom čítanie niektorých textov zo súťaže Gorazdov literárny Prešov poskytlo potešenie v týchto neľahkých časoch, tak vám ich písanie tiež prinieslo radosť a možno aj duševnú či duchovnú úľavu.

Všetkým súťažiacim a organizátorom súťaže v mene celej poroty ďakujem a želám veľa úspechov, ďalšej inšpirácie, lásky, šťastia, pokoja a hlavne zdravia.

doc. PhDr. Peter Karpinský, PhD.
vedúci Katedry SJ FF PU

VYHODNOTENIE

*celoslovenskej súťaže s medzinárodnou účasťou
v tvorbe duchovnej poézie, prózy a drámy
XXV. Gorazdov literárny Prešov*

POÉZIA

1. miesto	neudelné
2. miesto	Júlia Rakovská, Smolenice
2. miesto	Barbora Langová, Stará Ľubovňa
3. miesto	Ema Fröhlichová, Stará Ľubovňa
3. miesto	Magdaléna Martišková, Topoľčany
3. miesto	Marek Jaroš, Stará Ľubovňa
3. miesto	Pavol Fekete, Nižná Kamenica

Čestné uznanie

Tomáš Krištof, Topoľčany
Martina Kovalčíková, Stará Ľubovňa

PRÓZA

1. miesto	Magdaléna Martišková, Topoľčany
2. miesto	Jana Cigániková, Slovenský Grob
3. miesto	Marek Locek, Banská Bystrica

Čestné uznanie

Kristína Kobilková, Klokočov pri Čadci
Daniela Lysá, Ľubochňa
Zuzana Martišková, Topoľčany

DETSKÁ TVORBA

1. miesto	Hana Vorobelová, Prešov
1. miesto	Nina Vašková, Prešov
2. miesto	Tina Strenková, Stará Ľubovňa
2. miesto	Soňa Čandíková, Stará Ľubovňa
3. miesto	Ema Rusiňáková, Stará Ľubovňa
3. miesto	Jakub Olejník, Stará Ľubovňa
3. miesto	Marianna Ibrahimí, Topoľčany

Čestné uznanie

Natália Matol'áková, Stará Ľubovňa
Lenka Melcherová, Stará Ľubovňa
Ema Jeleňová, Stará Ľubovňa
Natália Točeková, Stará Ľubovňa
Kludia Šprochová, Stará Ľubovňa

Cena neziskovej organizácie Gorazdus pri SSOŠ Elba v Prešove

Hana Vorobelová, Prešov
Kristína Koblková, Klokočov pri Čadci

Cena oblastnej rady Matice slovenskej v Prešove

Nina Vašková, Prešov
Daniela Lysá, Ľubochna

VÍŤAZNÉ PRÁCE

P O É Z I A

Júlia Rakovská

S e p t e m b r o v á

Stromom
už zostávajú
iba dažďové kvapky

popri chodníkoch
o čosi viac vyľudnených
sa učia
komunikovať listy s otáznikom

skúšam aspoň
zatiahnúť záchrannú brzdu
leto už nemá
na spiatočný lístok

Myšlienka na teba

ma občas tlačí
ako kamienok v topánke,
ktorý hľadá svoje miesto
Možno ho rozchodím,
ale nerozídem.

O k t ó b r o v á

Sychravý vietor
poťahuje slákom,
október ticho sadá na
noty,
akoby občas ani nemal
na kom
zachytiť pohľad v čase
prázdnoty.

Jeseň sa zime už len
márne vzpiera
a ďalší večer strieda za
nový.
Možno si želáš, aby
bolo včera,
život však nehrá podľa
osnovy.

Barbora Langová

september

občas sa vykloním z okna
autobusu
a spadnem

ráno na kamene

o šesťnásť minút
na autobusovej stanici
sme porozbíjaní
poochýbaní na kolesách

už nepatríme jednej podlahe
každý za seba sa necháva
infiltrovať/infikovať
pohodlnejšími sedačkami

ale aj tak sme tu boli
všetci spolu

bratovi

väčšinou som pochytala
jablká prehodené
ponad rebrík

s plnými ústami si
ohýbal konáre
a ja som nastavila ruky
aj pre veci
čo ti vypadli z vrečka

zdola som ti odfotovala
topánky
obhryzené nechty na
prstoch

tvoj cigaretový dym
dnes nezmyjem

EMA FRÖHLICHOVÁ

ontogenéza

x

pamätám si kedy som prestala
našľapovať na celú nohu
päta-kolíska-špička
päta-kolíska-špička
bude mi chýbať moja medvedia
chôdza

x

to že som slúžka
som sa naučila od
mamy
aj to že nemám revať

x

ak nebudem pomáhať
stane sa zo mňa panák
do maku
koľko dievčat u nás odmietalo
pracovať

na poľovačku som chodievala
s dedom
učil ma strieľať na srnky
vravieval že ich treba
zmrzačiť
kým začnú krívať

ramená posúvaš viac dozadu

popri tých stromoch
neutekáš
už len kráčaš

aby si nemusela volať
brata
ale stále sa bojíš keď
rozpráva zo sna
aj napriek všetkým
pedsavzatiám
necháš nohu trčať spod
periny

Magdaléna Martišková

xxx

kým mi dorastú lakte
zatiaľ nezasedené
podám dve prihlášky
na etnologické minimum

dovtedy majú históriu
len kamienky v podrážkach
vpadnuté
trvalé zuby zakladačov
pre šesť osôb a siedmu daň

predkaranténne miniatúrky
našich stretnutí
tam u nás
a tu u vás
tak trochu komunitne
skrz spolužiacky servis
a viac
než menej
plné pútačov
na budúcu možnú DNA

xxx

nalej nám
to pravé koreňové
kým pôjdem po línii
unipartentálnych
markerov v mene
všetkých tých prasličiek
a mečíkov
ktorými nás osadili ešte
v prenatalnej dobe
až po hrdzavú kómu
za ktorú sa už nikdy
viac nedostaneme
lebo
meno mesto zvieria
je tvoja vec

v meste je niekedy viac
než menej

trp Jozef
ako ďalšia srieň Júlie
čo ťa nepočkala
ani v paprndecklovej
edícii

Marek Jaroš

xxx

ešte stále čítam všetko
čo mi príde pod ruky

nemôžem učiť deti malé písané f
vyzerá ako vták
ktorý nevie rozprestrieť krídla

osvietenie nenastalo
po listoch ostal humus
najvyšší čas vyraziť

pred zobudením

poľovačka na vysokú zver

očakáva sa dezorientácia
poddajnosť
mám oči ako ona
už ich vidím
výdych sa vracia naspäť

nezastavujem
prispôbím sa rezervnému obehu

dám si dole rukavice
aspoň bolesť je skutočná

Pavol Fekete

Z CYKLU SVIATOČNÉ

Adventná

Keď sa nečakane
v skorom ráne
roztrhne nadutá obloha

A snehové chumáče
nabalia na seba
šťastie

V kostole spievajú
Hallelujah
a posledná svieca
na venci zhasne

Vianočná

V impresii vitráže
inovať sa na skle topí
sneh ukrýva božie stopy
modlitba už doznela

Koleda znie z pasáže
vianočka nám vonia kváskom
ozdobíme slová s láskou
pod klenbami z imela

ČESTNÉ UZNANIA

Tomáš Krištof

Si tichá, ako nočná Praha

Si ako krajina, mladá v rozkvetu.

Jedným riadkom v mojom krátkom sonete,

si ako zápalka padajúca na hladinu

a hľadáš svetlo, keď pozrieš na výšinu.

Si zvodná a prefikaná, ako líštička,

si tichá ako nočná Praha a jej temná ulička.

Si každým veršom mojich literárnych diel,

si dotykcom maliara na plátne štetcom

mojich pier.

Martina Kovalčíková

Hľadanie

x x x

bola zima
keď sa stratil z dohľadu

hľadať vie každá bytosť
nájsť však len potulní umelci

a kto ho nájde
nadýchne sa
napne všetky svaly
natiahne ruku
podá ju múzam
plátno ukáže stovky ciest
pero ich spojí

x x x

hľadáam
cestu v prachu
aj tak sa všetky splietli
do jednej
májový dážď zalial
moje stopy
zapúšťam korene
za horizont nedovidím

ako ďaleko ešte treba
zájsť
od všetkých som
vzdialená rovnako
tak blízko
tak ďaleko
na rovníku je pod nulou
nezmením
čo som zapísala

VÍŤAZNÉ PRÁCE

PRÓZA

Magdaléna Martišková

Cinkni na cencúle

Na tomto dedinskom cintoríne sa zjesenievalo vždy pomalšie. Kým iné ožklkli od chryzantém a listov, tu bolo aj v novembri sivozeleno. Kríž okrem trojuholníka z vlnkovaného plechu kryli tri jedle, pletivo a dákou pliahou už roky napadnuté krušpány, čo nemal kto postriekať ani vykopať. Kaplnku pred vchodom síce vytláčali zo zeme dve obrie chránené lipy, len-len, že sa nevykotila hore základmi, ale osekali ich tak, že kýmte už viac nevypučali a tak nebolo čo zhadzovať do roztavených voskov na betóne za tých, ku ktorým je už odtiaľto ďaleko.

Niečo ju na tých teplých olejných patokoch priťahovalo. Nosila ich domov, do dvora a pokúšala sa vyhrýzť chladnúcu substanciu z obalov. Praskali jej pod zubami, vosk schol na nose. Prskala, triasla sa spokojnosťou. Zbytočnej jej nadávali. Vyškerená ako vlašský orech. Keď prišlo „šechsvatých“, vrtela sa dovtedy, kým nezaliezli do útrobu domu a ona mohla beztriestne preletieť cez cestu rovno medzi predkaplnkové zhromaždenie nastavaných kahancov. Vybrala nejaký z tlejúcich, ešte teplých a dovliekla im ich na rohožku, pred dvere. Museli byť obozretní a skrývať dôkazy pred všemocnými očami dediny. Mimo sezóny nosila kuracie paprče. Radšej nepátrali odkiaľ. Žlté a skrútené sa povalovali pod tujami, medzi oleandrami. Nikdy ich nezjedla. Asi to boli darčeky pre domácich. Boli radi, keď časom zmizli v útrobach nejakých príselcov zvonka. Plot mali ničotný. Barokové betónové stĺpiky, pomedzi ktoré sa prepchal aj vlčiak, keby chcel, ale ten ich radšej rovno preskakoval, iritovali miestnych poslancov.

„No na, tu ich máš, prist'ahovalci! Mešťani!“ mračili sa dôstojní dedkovia z druhej strany ulice, opretí o regulárny do

čierna už starobou nasiaknutý latkový cintorínsky plot, na nabielo natretý gýčový úkaz okolo našej záhrady. „A či to takto na dedine vôbec môže byť? Onen kolorit to kazí, no, nie je tak, starosta?“ s rukami prekríženými nad štvorčekovými pupkami komentovali hrôzu pred sebou. Dnes si sem cestou na pivo ku Gešvantnerke dali pracovný poslanecký výjazd.

„Tono, Tono, nemohol si tú svoju lepšiu usmerniť?! Šak totok sa neparí na dedine. Čo to jaké vymýšlance?!“ Nepomohli si. Nepomohli koloritu. Ale mali o čom mrmlať doma v kuchyniach aj v dvoch miestnych krčmách, ako niekdajší dedinčan Tono pohrdol dedinskými atribútmi a z mesta dovliekol akési škaradé betónové.

Tono nemohol. Poslal ich domov a doma ešte hlbšie, kam aj patria.

V rodičovskom dome si môže žiť ako chce. Ako chce jeho žena. Všetko na svete je čierno-biele.

Čierno-biela Naš'a, meno jej vymysleli ešte v aute, kam im ju dedko Tonko podal v igelitke, sa vedela usmievať. Nie chvostom, ako ostatné psy, tlamou a očami.

„Ale nepovedzte babke,“ usmieval sa celý červený potmehúdsky, nasiaknutý puchom drobnochovateľskej burzy, kam každú nedeľu ako funkcionár okresného zväzu chovateľov živorodých rýb chodil a pýtal od návštevníkov po 50 centov. Za pohľad na tri koterce, pár papagájov, drobné rybičky a rastlinky ukoristené v bojnických kúpeľoch, kde sa držali vo vytekajúcej teplej vode aj v zime. Trs po 50 centov. Všetko na burze bolo po 50, aj lístok do tomboly.

„Vyhrál som zajaca, ale vymenil som,“ spokojne, zapásavajúc sa na prednom sedadle dôležito argumentoval, ako nemohol také krásne šteňa nechať cudziemu. Radšej doplatil.

Krásne na zadnom sedadle, v šušťavej igelitke, sa triaslo a od strachu mu cvrklo. Trochu dosť.

„Vyšťala sa do tej tašky?!“ usmieval sa ďalej. „Ty, ty, ty, takto nebudeme kamaráti! Naš'a jedna, naš'a, naš'a. Budiž

meno. " A bolo meno. „Dobre to držte, hádam nepretečie." Pretieklo. Aj babkina trpezlivosť. Spoliehala na plot. Psíci sú tuláci. Od Závady vozia hebedá štrky...

Kým boli menší, na začiatku leta vždy z burzy dovliekol zajačika. Pofrlala, pogánila, ale postarala sa. Pod klietkou celé prázdniny spásaval trávu, nechal sa detiskami naťahovať a vyhladkávať a posúvať po trávniku a na jeseň si poň prišla tma. Verili dospelákom, že tí tmaví ľudia, čo dom od domu chodili pýtať staré železo ho budú mať rovnako radi.

„Neboja sa, paňulka, ako vlastného ho budeme lúbiť, ako vlastného!" prisahali, cúvajúc od plotu, aby si to nerozmyslela, drsnou rukou pritláčajúc zajove uši o zvyšok tela a tvrdo tlačili o chlpatú kožu zakvačenú päst', aby sa nečakaný darček nemetal.

Ponadávala mu ako obyčajne, ale aj psíka si nechala. Vedel sa usmievať. Mala tak krojenú tlamu. Akurát na stredný kahanec s trochou teplého loja. Kým horeli štyridsaťosem aj sedemdesiatdvahodinové kahance, neudržali ju doma. Raz za čas doniesla aj celý, nový, nezapálený.

„Dobrý biznis..." pokyvkala hlavou babka a strčila do vodovej lavice pri vchode. Zídu sa.

Tú jeseň prituhlo skôr. Z betónových stĺpikov vyrašili cencúle. Iba také cencúliky na doobedie. Cintorín už nesvietil. Naste nebolo.

Dedko Tonko rýľom zlupoval tenké paličky z betónu a mračil sa na barokový plot. Iba diery. Biele aj čierna. Na rýli bola ešte hlina.

„Nepovieme deťom," utrel suché oko natočené smerom k cintorínu.

Jana Cigániková

Radky, tehly a čaj (úryvok)

„Jano, ty si? Ak si to ty, tak hybaj dnu!“ v izbe bolo teplo, voňala mydlom a drevom. V pitvore sa tlačili hokerlík a lavór s vodou, ostatok miesta patrilo mlynu z kameňa, ktorému sa dostávalo pozornosti, keď bolo na poli obilia. Mlieč u mlynára bolo draho. Kedysi, ešte pred vojnou, patrilo Židovi Schlessingerovi, ten vedel robiť obchody aj múku pomlieť. Ale ani tento kus sa nedal zahanbiť. Len deti sa sťažovali, že sa ťažko točí. Bernardína a Vinco už boli umytí a spali. Marka sedela za jedálenským stolom a pri svetle sviečky si čítala z jedinej knihy. Odriekala vety naspamäť a len sa uisťovala, že sa abeceda v modlitbách nezmenila. Keď vkročil, ani sa neobzrela, ani nič nepovedala. V mašine zdochýnalo, Jano zobral vedro s nakáľaným drevom a priložil. Líca mu aj hanba trochu popálila. Hladný som, chcel povedať, ale namiesto toho si sadol oproti svojej. Tá mu bez rozmyslu a bez slova naložila. Polievka vrela na jazyku, ale nikto z nich nechcel otvoriť ústa, aby z nich nevypustil zbytočné reči. Keď zaľahli k deťom, splnili si svoje povinnosti a zaspali. Sledovali ich len prižmúrené dievčenské oči. Bernardína sa nesnažila uveriť skutočnosti, ešte verila snom. Boli hanebné, ale príjemné. Ráno prišlo rýchlo. Nestačili ani poriadne privrieť oči a narovnať chrbty. Bolo zvedavé, ale nedovolilo rozviazať jazyky ani jednému z detí. Vstali a v ľadovej vode z lavóra si umyli tvár. Ešte z večera si ich pamätala a obohnala sa im okolo zátylkov a uší. Bernardína sa striasla, utrela a vbehla k šporheľu zohriať si ľadové ruky. Vincovi chlad nevadil, len voda mu nevoňala.

„Poriadne!“ skríkol otec, Vincom trhlo a spýtavo sa pozrel na mamu. Prikývla. Umyl si teda tvár ešte raz a keď odpozoroval spokojný otcov výraz, utrel sa. Handra bola

deravá, ale nikomu to nevadilo. Roboty v dome i na poli bolo, statok bolo treba obriadiť, a tak v tichosti prešli čas až k obedu. O dvanástej si spoločne sadli za stôl a o deväť mesiacov sa narodilo dieťa. Marka. Zimné slnko nezohreje, len sa ľudom pripomína, potiera viečka a rozpráva príbehy o jari. Ak mu človek uverí, objíme ho a utopí v bylinkovom čaji. Marka čaj ešte nepila, keď ochorela na zápal pľúc. Februárová zem je tvrdá, ľahšie sa kope od jari do jesene. Jano si svoje vysmútil, Marka varila, prala a zarábala na zvyšné deti. Tvrdosť, ktorú si chránila, ju obkolesila a rozplývala sa len v noci, keď k nej líhal Jano. Na malú chvíľu sa jej zdalo, že sa vrátila do čias pred ôsmich rokov, na krátky čas sa stávala jeho Markou. A ráno akoby sa Jano znovu díval do cudzích očí, miernosť z nich zmizla, vyprchala, naplnili sa výčitkou. Keď Marka znovu oťarchavela, mala už 46 rokov. Predstavy o chlade a nociach pod perinou sa k nej vracali podvečer ako márnотratní synovia a pristávali na jej guľatom bruchu. Nahla sa k truhlici a prepočítala, koľko radkov ešte môže zobrať, kým ju položí do postele. Narodí sa v zime. Radšej mu hneď nachystá tú Vinckovu tehlu.

X

Už skoro rok nebol s nimi. Ženu krčilo, takmer si čelo opierala o kolená, deti boli ešte malé na ťažkú robotu. Všetko bolo na nej. Paprák ju nechal samotnú, tak jej mama vykrikovali vždy, keď to nepotrebovala počuť. Krčila sa k detským zadkom alebo na poli, v službe na majeri, všade bolo treba. Vedela, že musí, keď chce deti uživiť.

„Na poli zoberiem najdlhšie radky, tie sú za jednotku. Za celú jednu korunu,“ sľubovala sa mame, keď si masti požičiavala. Vinco dostal horúčku a nemohol chodiť plieť, Bernardína zostávala pri bratovi, aj tých jednotiek bolo menej. Vše mu Marka do handry zabalila horúcu tehlu a vložila do postele, len aby mu bolo teplejšie. Choroba sa ho držala, plošnice v posteli štípali a ani tak ani inak nebolo dobre. Keď si už nevedela sama poradiť, sedela v izbe a prepočítavala tých

pár korún ukrytých v truhlici pod obrusmi. Rozhodne vstala, prešla cez pitvor a zaklopala na dvere.

„Keby ste mi, mama, len na doktora!“ Gazdiná pozrela na dcéru, bez slova ukázala na ďalších bývajúcich v jej izbe.

„Všetko máte na dvore: prasce, husi, kačky, kravy i kone. Porobíme radi, ale vždy sme len hladní. Aj môj muž tak bol. Len ťažný kôň bol z neho, ale aj tie potrebujú po robote napiť a zajesť. Tu je človek len na robotu súci,“ ani nedopovedala vetu a dvere sa s hnevom zatvorili. Marka sa šmochtala cez pitvor, ledva došla do izby. Prihodila do pece a vybrala z nej dve tehly. Zabalila ich a vložila k nohám svojich detí. Ešte raz skontrolovala, či sa pred ponížením neprerátala. 24 korún a 45 halierov. Doktora nezavolá. O pár mesiacov sa Vincko ako zázračným dotykom teplej tehly a bylinných čajov postavil na nohy. Mama si vydýchla, ale tiaz z neprávosti sa držala pevne v nej. Nepustí sa jej, kým budú matka žiť. Vedela dobre, že peniaze majú skryté v kasni. A vedela aj, že na jej gazdovstve sa ona aj muž, aj deti dost doteraz narobili a dostávali len kus srvátky a obilia. Maslo a mlieko sa predalo, to bolo len pre pánske ústa. Zbytky, čo nik kúpiť nechcel, to im nechala.

Vinco mocnel, Bernardína rástla do krásy, už sa aj chlapani za ňou začali obzerať. A Marku viac krčilo ako nie. Len tie vlasy si ešte vždy pestovala. Zapla si ich do chvosta a špangľami pozapínala, aby jej pri chôdzi a robote nepadali do očí. Sedem rokov. Skoro na deň sedem rokov odvtedy, čo zostala sama s deťmi a čo Vinco tú pliahu nachytal a zaľahol do posteľe. Veľa sa toho stalo. V chlieve zdochlo prasa, mama jej pochorela od toľkého žiaľu za korunou. Doktora dať zavolať nechcela, tak jej vše len tie tehly a čajov nosila, čo i jej Vincka vyliečili. Hnevu už v Marke nebolo, spoznala i bez doktora, aký biedny je ten ľudský život a že keď jeden odíde druhý príde a nikto nebude dlho pri zemi postávať, keď je treba robiť.

Marek Locek

Modlivka (povešť) (úryvok)

Řekl také Buoh: wyday země dussi žiwau w pokolenij gegijm, howada a zeměplazy y sselmy zemske. Ay řekl: učíňme čłowěka k obrazu a k podobenstwij nassemu, aby włádl nad rybami mořskými a nad ptactwem nebeským y nad sselmami a nad wssý zemij a nad wsselikým země plazem, kterýž se hýbe na zemi.

Nebyla by Valaszka Valaszku, žebys rok čžo rok zwer v neg se nepremnožuge. Posledneg čzasy bylo wssakoweg zwery nadměru. Skrže nejwissého Pána gsem přysssel aby vás muohl vyzijwati:

Po prwssij, máss ussy, aby si muoh řádne slyssati. Po druhé gest uloženo, pozerag se radsseg serdcom a po třetij pamatag, že máss ústa a ruky, abych si dobré skutky umel robiti.

Nayprwssij vyzvu domagssij lude na fiku braly a rady se jej posmiwali. Konec roka se bliži a popri welkeg zakalacžke se král hoduo smel woliti.

„Tramtarará, tralalalom. Vitajte v krajine, v ktorej to do neskorého večera rozpaľuje šiškami, kde zo studní tečie tvrdá pálenka. A z davu sa ozýva samé hijó – kierk – brum – kotkodák. Po ulici vřf, huc a chyt' ho. Pod'te sa učit' jest' z misy, hrnca, kotla po koryto. Všežravosť sa tu bude krájať, teda žiadne strachy, ak vzduchom lietajú srsti, kožky a hrejú uzimené údy. Tak-tak od ráno hopsám do výšky, aby som mal pevné svaly, kráčam hore dedinou a psy kvília dolinou, zafarbený toľkou sadzou. Zakáľáčkové pochutiny od výmyslu sveta sa varia, opekajú a dusia, až takmer prasknem od jedla.“

„Nože, no, pán Strakatý. Tie oslavy vám vstúpili do rozumu i masopust' hlboko do žalúdka. Chcete dráždiť dvojaké vrchnosti?“ ľakali sa v osade.

„Prečo máte taký dlhý nos?“ so strachom i úsmevom sa zaujímali deti.

„Ohýbal som pravdu. Chcel som nazrieť do pokladničky, či ľudia krásne zbierajú milodary. A nečisté jazyky ma oklebeteli z nekalých úmyslov.“

„Horšie by bolo, keby ste boli bez nosa.“ Rodičia sa chichotali a posunkami naznačovali trest.

„Zvediete cudziu ženu a strih, nos je dole! Čo viete, koľko beznosatých behalo po Veľkej Morave!“

„A čo s vašim tlstým bruchom a ovísajúcim zadkom?“

„Raz som,“ nenechal sa rozladiť Strakatý,“ zaspal s otvorenými ústami. Vletela mi mucha do hrdla a v bruchu veľmi šarapatila, nakládla vajíčka. Zavše, keď ma opantá mladé čerstvé mäsko, zatrepecú sa článkonožcom krídla a trochu ma nadúva. Ba vlni som mal nejaké skaly v žľčniku, že by som z nich mohol stavať múr. Sviecou tela je oko. Vykol'te mi ho, keď už jem pohľadom! Hmat a chuť je až na poslednom mieste...“

Spočiatku bolo na vidieku sveta žiť! Maškary končili vo svojej posteli. Ženy nebili mužov-pijanov.

Pri pokoji a mieri sa konzumovalo lepšie. Ľudia s rozvahou prijímali duchovný aj telesný pokrm. Posledný rok sa však Valašťania zdráhali fašankovať z domu do domu. V dedine blízko Brezna by ste nevideli poskakovať konské hlavy, medvedie či psie maškary. Zatíchla bumbarasa a tradičná veselosť nebola ako skorej. Nádejné mladuchy frflali, že sa nevyskáču a ostanú ako prst. Domáci mali akúsi bázeň pred klobásami a údenou slaninou.

Kresťania si nevedeli nájsť cestu k sebe a o spoločnej zábave nemohlo byť reči. Valaská patrila pod Ľupčianske panstvo a hradný majiteľ Tribel trval na svojom: „Ja som pán

evanjelik tvoj, ty, celá dedina ma nasleduj a poslúchaj! Získali sme priazeň od palatína Turzu a evanjelici dostali po rokoch svoju správu. Dokonca Melík z Brezna sa stal evanjelickým biskupom. Čo sa máme okúňať? Musíme vykoreniť: Čo Valaš'an, to chut'! Tí psi musia byť skrotení. Je vylúčené, aby sa nemecké dogy priatelili s pudlíkmi.“

Usadlíci mali z ľupčianskym panstvom skúsenosti. V práci sa nezastavili, popri ovciach pre vrchnosť rúbali a dovážali drevo pre bystrické huty. Tušili, že ich pozitívna budúcnosť nečaká.

„Ako uprostred zimy. Varili sme pre žiakov a poddaných často jediná stravu cez deň,“ žaloval sa farník. „Aj z toho mála, čo sa z poľa a zo salaša zvýšilo a neodovzdalo hradu, nám panský dozorca bez okolkov zobral. Uchmatol hrniec-kakabus a chlípali sme iba vodu. Keď počujeme zvesti od ďalekých hraníc Zvolenskej stolice, nie je nám všetko jedno. Moc tam, druhá sem.. Vkročí výbojná noha a hrozí, že sa máme modliť inakšie?!“

Psy sa považujú za najmilšie zvieratá. Slovenský parlament ich zákonom povýšil na živé tvory, schopné vnímať zmyslami. Podľa zahraničných výskumov sú spôsobilé chemickej komunikácie. Ak chcú nadviazať medzi sebou reč alebo zistiť, či sa k sebe hodia, zvyknú si ovoniavať zadky.

Breznianska farnosť bola svojho času rozsiahla. Skutočnosť nahrávala novým majiteľom, prívržencom Luthera, a rozhodli sa osamostatniť od Brezna a zriadiť vlastnú cirkev.

Najprv sa rozhodli zbúrať kaplnku Panny Márie. Mali ju za domček z karát.

Farníci sa zhromaždili do jedného. V sprievode popri Hrone spievali Sláva stvoriteľovi, pánovi neba a zeme. Stáli ani prikovaný a v pohľade nahor sledovali, ako sa rúca ich poklad. Jednoduchá stavba pre desať-dvanásť ľudí, so štyrmi stenami a

úzkymi oknami na okraji cesty do Brezna tešila turistov a domácich, ktorí sa vracali z hôr, doteraz nikomu nezavadzala. Z Valašťanov vychádzalo strohé – kto je bez viny, ten nech prvý hodí kameň. Gašparova dužina sa prekvapila, čakala všeličo. Neutíchajúce spevy jej dráždili bubienky. Mlčky zvažovali, čo asi urobia so starým kostolom. Mariánska kaplnka strácala pôdu pod nohami, až z nej ostali sutiny. Posledné zvyšky Gašpar rozdrvil mečom.

„Nebojte sa,“ podporovala starousadlíkov obecná rada,“ čochvíľa postavíte novú silnejšiu stavbu zo svojho vnútra.“ Zvyšné okruhliaky z rozvalín spoločne nazhŕňali ku krížu.

„Čo toľko silia papule pre Boha? Dokonca oslavujú podľa starého kalendára. Na Juraja vychádzajú s ovcami na pašu a na Martina, patróna toho ich kostola adorujú dvadsaťštyri hodín. Vraj má prísť na koni a deliť sa so svojim plášťom s chudobnými. Zrieknite sa svojho mena a prisahajte na naše obrazy. Máte na výber,“ varovali noví správcovia.

Domáci spievali z plných pľúc. Uznávali, že sa človek takto dvakrát modlí.

Po horách sa rozozvučala zvonkohra ovčiarskych spiežovcov. Pastier praskal bičom a jeho ostrý pukot dunel v dolinách.

Gašpar s hradným dozorcem sa nechápavo pozreli na seba: „Pozdvihneme im apetít... Budú mať už iné starosti! Nosiť božie dary, chlieb a soľ je bežné. V našom spoločenstve prijímajú deti a nemluvňatá kostolné oblátky z vody, múky a bez vajec. Ustanovíme teda niečo výživnejšie pre veľkých a malých, chorým a rivalom! Od kapusty sme tlstý a od polievky zasa dievky. Hydina sa nám prejedla. I z diviny a bravčoviny máme plné zuby. Vezmeme si naporúdzi niekoho verného, priateľského a múdreho. Hrdúsiť ovce či zabíjať prasatá je na dnešné pomery prekonané!

Nehovoriac o medovine a čaji z materej dúšky. Staré mizne, nové prichádza. Včera god, teraz dog. Nech susedia

vyvárajú piatky a navyše soboty sušie mäso. Dvanásť prvých piatkov a rovnaký počet sobôt. Večery sú dlhé a pri nočných a raňajších chválach spojíte príjemné s užitočným. Podľa potreby máme aj osem pôstnych nediel.“

„Nemyslíte vážne robiť z dediny psovzrútov?! Pes je ochranca stáda. Nehanebnosť do očistca volaná! Tieto dni prebývame predsa na vode a chlebe...“

„Ale, ale richtárko. Časy sa zmenili. Odteraz lovíte zvieratá. Uvidíte, zapáči sa vám a budete kuchtiť psiu roztopenú masť do pálenky na záduch a slaninu do kapusty. Jedzte ale pomaly, aby sa vám nenatiahol vred. Možno horšie od suky vytráivate, no zvyknete si... Spustili sme akciu Ham.

Láska ide cez žalúdok. Od koho mäso ješ, toho pesničku hraj! Čo sme sa učili, Kristus sa postil štyridsať dní, ale vy ste šikovnejší... Kto ste, psi, aby ste mali našu zem? Malý hospodár uznáva jedine veľkého hospodára. Vaši susedia z Hronca sú na žaby a po večeroch ich svetlom budia z močiara. Valaš'ania môžu obdivovať pre zmenu psov! Povieme to ešte raz a naposledy, aj v učenej latinčine, aby sme sa rozumeli: Neo parochia – carnes fenâ licita, nová farnosť – sušie mäso dovoleným spôsobom. Nihil obstat – nič neprekáža variť i jesť.“

„Kde by sa zobralo toľko psov?“ zvolal s roztraseným hlasom valašiansky richtár. „Sme valasi – chýrni ovčiari. Vyrábame syry a žinčicu. Na jar pravidelne platíme dávky v jednom baranovi a jednej ovci, v lepšej sezóne striháme ovce na súkno.“

„Každý salaš má predsa psa,“ oponoval nový kazateľ. „Mali ste im radšej hlásať božie slovo. Nie iba čistiť budy. Nebojte sa, pes vás nezhltnie, ale...“

Prvý vzdušný jazdec sa vrátil. Nemohol sa pozeráť, ako dedinčania zneužívajú vo svojich rukách božie dary a prácu Stvoriteľa. Lukonosič vystrelil psa. Ten sa tam zabýval a ožaroval pozemšťanov.

Čoskoro ale nastali tropické kanikuly. Počas psích dní trpeli ľudia na spálenú pokožku, roľa suchom. Boh varoval Valašťanov. Síruius sa priblížil k slnku a stále viac hrial.

Kto z koho sa pretriasalo po dedine. Brat sa staval proti bratovi. Richtár si zahrýzal do pery, lámal si hlavu na tým, že sa tak rýchlo vytratilo: miluj blížneho svojho ako seba samého. Skôr ryba poskočí na tanier, kotol vyletí, sučka začne dojiť, než sa vlk a ovca pomeria.. „Prví ľudia si nabrali zo zakázaného ovocia a boli z raja vyhnaní. Máme tráviť sučie mäso a odvracať sa od spevu.

Germáni jedli rýchlo, hltavo a veľa a jedenie mäsa ich zaradovovalo medzi veľkých bojovníkov. Mali by sme robiť veci naopak.“

Začínalo to nevinne. Potom ako pristáhovalci prevzali starú faru, zaviedli svoje poriadky.

Najprv v auguste pripravili o život kaplnku na počesť Panny Márie a išli ďalej. Hnal ich nový a ešte väčší chrám. Na uvítanie vykonali hostinu. Zaklali barana, stiahli z neho kožu, rozdelili na dvanásť častí. S tukom si vymastili ruky a tvár, krv preliali do čaše. „Na zdravie, vinšovali si. Blíži sa Masopust a mali by sme si ho aj mi primerane uctiť. Psy sú vraj na domácich mierny a na cudzích divý. Musíme to vykonať obrátene, aby na nás štekali jemne a ostatným mrzko.“

V tom prihrmela kobyľa, na pol zviera, na pol človek, nesená dvoma skrytými jazdcami. Na nej anjel preoblečený na Masopusta hlásal: Nechaj tráviť mäso varené v krvi. Pi tuk a krv na moc a večnú slávu tvoju! Ako povedal, odtrúbilo zo všetkých strán.

„Čo to tu takto zapácha a vznáša sa zatuchlinou okolo oltára? Beda, robíte z posvätného príbytku pelech predajný a sklad pohanský!“ Znechutene sa ukazovali valašťanskí domorodci, ktorým už noví správcovia nevedeli prísť na meno brat alebo sestra, blížni či blížna.

Postavil som Gašpara zoči-voči. „Hnaný nedôverou hradu k ostatným obyvateľom som sa rozhodol využiť zmeny na sto percent. Do stredy dediny som priniesol veľký kotol a kláty dreva. Z úlomkov zbúranej kaplnky som rozkázal spraviť oheň. Oči mi žiaria, ako sa pripravil plán popôstiť richtára a jeho katolíckych bratov. Hradní šéfkuchári zvolili za hlavný chod tajomné sústo z panenskej suky na červenom víne. Spočiatku som sa zháčil, no čo?! My sme uši, Tribelovci dodali rozum a starí Valaš'ania uchočili ruky a ústa.“

„Čo len s tým svetom bude?!“ opatrne lamentovali miestni. „Po dedine urodíme samé deti so štyrmi labami, psou srst'ou, štekajúce na všetko.“

„Sú hav v poriadku?“ dobiedzali z Ľupčianskeho hradu. „Či ich zachvátilo: konzumujem, teda som? Alebo sa Valaská zrazila s hadom z obecnej pečate?“

Roboty bolo ako na kostole. Voda vrela, nože sa brúsili, pôvodné drevené lyžice sa odhodili, varil' sa malo iba na kovovom a sadlom vymastenom riade. Pri prvom výsledku okamžite vyliali valaš'ania-katolíci krv zo suky a hlinený kotol rozbili. Richtárove deti skrývali psy, nielen pre ich ochranu, ale i na truc Gašparovcom, ktorí kántrili domácim obľúbené ryby. Aj mačky sa zopsuli, brali loveckým psom kosti, lebo im zavše pili mlieko.

Zem vriala. Feny dospievali a nevedeli obstáť na svojom mieste. Ostatné psy na míle štekali a zavíjali. „To nie je s kostolným poriadkom,“ zvažoval richtár. „Z hradu na dedinu útočia plniť poddanské príkazy a Gašparovci stoj čo stoj protestujú voči pôstu. Fašiangové roky sme vyznávali masky a kostýmy. Erdžali ako jazdci. Žeby nám to teraz spočítali?!“

Dozorca z Ľupče vtisol uhlíkom kuchárom popod nos poriadne fúzy. Schytil ražen so psími stehienkami a nútil ich jesť. „Ochutnajte mäsko ako prví, je znamenite uvarené?“ podpichoval slovami. „Právo na úvodný hlt má obecná rada.“

Veľavážení psíčkari, nedajte sa prosiť! Kuťamesteri, ako pre vás. Prijmite slaninu, nech sa vypasiete...“

„Strašné, veď nás nútite robiť z pôstneho piatku tučný a masný štvrtok! Na začiatku Belka, Zorka, na konci Sivka. Pôstne dni sú pre nás dôležité. Sobota je navyše čas, keď anjeli smútia pri Kristovom hrobe, a varit'? Podávať chlieb s klobásou je príliš. U nás pastieri nepomyslia ani na kúrenie tabaku.“

Po letnom a jesennom vykrmovaní zvierat prichádzal Fašank vhod. Slaninárov a klobáskárov pribúdalo. Ľudí v zvieracom ústroji bolo ako v cirkuse.

„Aj som mienil, ako sa kuchársky vycvičení starousadlíci pochlapia. Naučia sa robiť také psie klobásky, že aj v nebi sa budú zbíhať sliny. Ba majster Lucifer farníkov patrične vyznamená!“, hovoril Gašpar pred družinou. „Na raňajky chlieb na sučom mäse, na obed sučie mäso s chlebom.“

ČESTNÉ UZNANIA

Kristína Koblková

Subjekt 19 (úryvok)

Nahrávanie bolo spustené.

Pred Subjekt 19 sa položil papier veľkosti A4 pomal'ovaný čiernou vodovou farbou. Vypočúvajúca pracovníčka ho najprv predložila Subjektu 19 bez slov, po minútovom tichu ho zdvihla za okraje a držala vo vzduchu približne na úroveň očí Subjektu 19.

Zlákla sa. Samozrejme, tí v bielych plášťoch, čo skúmajú, na všetko im treba odpoveď a pritom ani nevedia prihriať rozmliaždený hrach, chápeš, sestra, zasa som mala studené jedlo. Ty by si ich už šľahla vareškou po zadku - toto sa robí? Kto to kedy videl, čo som gurmán? Nepotrebujem žabie stehienka, len normálnu teplú polievku. Chcú odo mňa niečo, čo sama hľadám...

Subjekt 19 vytrhol vypočívajúcej osobe papier z rúk a objímajúc ho pritisol k sebe. Vzhľadom na neočakávanú reakciu sme sa odchýlili od predošlej schémy otázok.

„Sestra mala rada čiernu?“

„Toto nie je čierna, máte tu sivé fláky.“

„Chcem sa tvojej sestry opýtať na obľúbenú farbu. Kde sa práve nachádza?“

„Spí.“

„Nie je doma.“

Subjekt 19 sa v tejto chvíli ešte viac schúlil do kresla a prstami jemne natrhol čierny papier.

„Zakrýva sa až po uši, jasné, že ste si ju nevšimli. Isto zas zaspala, keď pozerala disneyovky.“

Sestra, oni si myslia, že tu nie si. Ja viem, že spíš, si unavená, tri smeny a otravní zákazníci, stokrát ukazujú na ten istý tovar a sťažujú sa šéfovi, ktorý vypisuje s tromi ženami a hľadá na televízne noviny, kým ty utieraš moč, lebo niektorý z chlapov sa netrafil, kam mal... Ale to oni mi neveria!

V skorých ranných hodinách, tak, aby sa predišlo interakcii s nepovolanými osobami, zobrala sprievodkyňa Subjekt 19 do nemenovaného parku. Bol pripravený papier veľkosti A6, na ktorý sa vytlačila modrá farba. Subjektu 19 sa rozkázalo sadnúť si a opísať, čo vidí na papieri.

Vypočívajúca osoba papier nepoužila. Podľa jej slov sa Subjekt 19 zamerl na oblohu, ktorá mala v tú dobu rovnaký odtieň modrej, aký mal predmetný papier.

„Moja sestra spí, už som vám to najmenej desaťkrát hovorila.“

„Prosím, povedz mi, kde by sme ju mohli nájsť?..“

„Jeden z chlapíkov, ktorí bývali v dome na konci našej ulice, ma naučil jednu hru. Keď sa na to tak späťne pozriem, vlastne mu ani nebolo vidno do okna, celý plot mali zarastený obrovskými trsmi tráv, zrejme sa neobťažoval ani kosiť. Možno mal tú kosačku pokazenú, ktovie. Nepamätám si ale, kde sme sa spoznali. Možno bol vyvenčiť psa, možno ma pristihol, ako mu tajne fotím dielňu, v ktorej sa hral na kováča. Ale to vás samozrejme nezaujíma. Dôležité sú výsledky. Vtedy sa zdvihol a zaklonil hlavu dozadu. ,Tamten

oblak, čo vyzerá, ako... a bol zrazu ticho. Ale nezmeravel, rozbehol sa. Pretože sa chcel dostať na úroveň toho oblaku...“

Asi po desiatich minútach od zahájenia skúmania reakcií Subjektu 19 s poradovým číslom 02 sa Subjekt 19 zdvihol a rozbehol sa naproti hlavnému ťahu do mesta „názov utajený“. Počas celého behu mal Subjekt 19 hlavu vysoko vztýčenú a uprene sa pozeral na jeden bod na oblohe. Aj napriek opatreniam sa do vyhradenej oblasti pre výskum dostali dvaja svedkovia, ktorí pre záznam uviedli, že Subjekt 19 vykrikol slová - videl tam mamu!, tesne predtým, ako ho zachytili výskumní pracovníci, znemožniac mu tak vstup na otvorenú vozovku hlavného ťahu.

A vieš v čom je ten háčik, sestra? Že on vedel, že sa na úroveň toho oblaku nikdy nedostane. Ktovie, kam by až musel zabehnúť, aby ho mal presne nad hlavou. Aj by som sa ho na to opýtala. Ale už tam majú pokosené.

Subjekt 19 prekonal prísne chránené zábrany a dňa 08.09. roku „vymazané“ opustil bez sprievodcu areál výskumného centra. Zasahujúca bezpečnostná jednotka ho našla po dvoch hodinách zvoníť pri opustenom dome, niekoľko kilometrov od jeho vlastnej adresy.

Subjekt 19 sa dostal do štádia najvyššej urgencie. Situácia v spoločnosti sa rapidne zhoršovala a po zasadnutí Rady výskumného centra sa odsúhlasil Zrýchlený proces, ktorý možno nájsť v Záznamoch 01-20 pod písmenom B. Posledný pokus bol vykonaný deň nato a to 25.11. roku „vymazané“.

Pracovníčke centra bol udelený rozkaz ukázať Subjektu 19 žltý denník s nápisom Vilma, ktorý bol pri zadržaní Subjektu 19 nájdený v jednej z izieb rodinného domu.

„Je toto tvoja obľúbená farba?“

Subjekt 19 presvedčil vypočúvajúcu, aby nalistovala stranu 19 v denníku. Aj napriek prísnemu zákazu odovzdať, listovať alebo čítať akékoľvek informácie z predmetného denníka, vypočúvajúca pracovníčka splnila prosbu Subjektu 19. Po výsluchu dodala, že chcela „zrýchliť proces získania želanej látky“, na čo bola Rozhodnutím 20056 vyhodená.

„Prečítajte mi, čo tam napísala. Prosím.“

„Dobre... ...viem mama, že ak by si mi ju nedala, už by som to naozaj nezvládla. Bojím sa, že nastane čas, kedy Annu opustím aj ja.

Neviem, kedy sa to stane, ale mám strach, že ak jej tú nádej nepredám, tak ostane úplne sama. Ale keď ja ju tak potrebujem! Nemôžem jej ju ešte dať. Som sebecká, tati? Prečo ste dali nádej iba mne, keď ste odchádzali!... To je koniec... mám prečítať aj ďalšiu stranu?“

Subjekt 19 mlčal, a tak vypočúvajúca pracovníčka odložila denník nabok, čo bolo ďalšie z porušení Regúl ustanovených pre prípad Subjektu 19.

„Máš ju?“

„Koho? Sestru? Ved' vidíte, že tu nie je. Už ste mi to nahovorili. Ale vlastne neklamete. Mŕtvi vám neodpovedia.“

„Myslela som... či máš... či ti Vilma odovzda...“

„Jasné. Mám nádej. To je všetko, o čo ste sa celý čas pokúšali? Chceli ste len vedieť, či mám nádej alebo nie? Takže nešlo o sestru...“

„Prepáč, Anička. Isto dobre vieš, že sa situácia okolo beznádeje vo svete prudko zhoršuje, vlastne sme boli na tom veľmi zle už predtým, ako ťa náš tím vyhl'adal.“

„Ale ja vám tú nádej dať nemôžem.“

„Čože?“

„Verte mi, keby som mohla, rozdám každému, kto to potrebuje, kúsok z mojej nádeje. Ono by to možno aj fungovalo, ale náš svet už nádej neprijme. Mohol by, ale musí mať v sebe ešte niečo iné.“

„Čo to je? Kariéra? Musí byť celý svet bohatý?“

„Nie, nie, nie. Musí prejaviť vieru.“

„Vie-ru?“

„Áno, vieru. Totiž, ani ja by som nemala nádej, keby som neverila v to, že rodičov a sestru ešte niekedy uvidím. Pokiaľ svet nebude veriť v zlepšenie, nebude mať ani nádej, ktorú podľa vašich slov tak veľmi potrebuje... Azda ju ani nechce...“

Subjekt 19 bol prepustený 9.12 roku „vymazané“. Výskum číslo 19 bol neúspešný.

Nahrávanie bolo ukončené...

(*praskajúci zvuk magnetofónovej pásky*)

Daniela Lysá

Slzy svätého Vavrinca

Škoda, že nevedel, že najsilnejšou jadrovou bombou je ľudské srdce. Inak by nikdy nedopustil, aby sa tam v stane k sebe túlili.

V ten deň si nevykračoval horou pískajúc ako inokedy. Nemal svoj obľúbený kabát, farebné ponožky a biele tenisky. Ten deň mu neprial. A nielen preto, že mu budík nezvonil.

Mal mnoho skrytých tajomstiev, ktoré zanechával vždy len v priestore troch metrov štvorcových. Spomienky, ktoré sa odrážali od štyroch zelených vytapetovaných stien, od dvoch malých okienok a prenikali vnútram jednej stoličky a jednej postele. Inde nežil. Iba tam.

Pre niečo mu srdce horelo, netušil však, pre čo. Myslel si, že láskou k zvieratám, ale tých videl viac mŕtvych než živých. Zrejme nemiloval nič okrem samoty.

Ututlané city, zakamuflovaná minulosť a roztrhané vrece spomienok nechal v posede, taký nával zbytočností nemohol večne ťahať so sebou.

„Marína sa už nikdy nevráti,“ opakoval si stále v hlave, ale nevedel, či to preto, aby si zlepšil náladu, alebo, naopak, aby sa ešte viac citovo zožieral.

Videl ju, možno to bol opäť len sen, ako si na lúke cvrliká, ale on nebol hlavnou postavou, ako špúli pery, ale on bol od nej na metre ďaleko, ako naťahuje ručičky do objatia, ale on bol ten za stromom. Počul, ako beží k nim, ako vidí slová „si mi nič“, a cítil, ako strieľa, aj keď nechcel. Ale čo vtedy mohol! Veď šlo len o sen, však sa zobudí, všetko dobre dopadne. A možno nie. Možno to sen ani nebol.

A preto ten posed, preto tie myšlienky, preto tá samota. A vtom zrazu ona.

Zamkol dvere odchádzajúc z domu posledný, pískal si horou idúc v kabáte, vo farebných ponožkách a bielych teniskách, keď tu zrazu prišla taká čierňava, že zmokol to nitky. Dvere na posede boli pootvorené. Sedelo tam mokré dievča. „Prepáčte, ja som sa len prišla skryť pred dažďom...“ Z vlasov jej stekali kvapky vody. Jedno zelené a druhé modré oko ho žralo, čierne kučery dráždili. Drobná, útla postava mu ryla do hlavy. Vystrašené dievča vstalo z postele a pristúpilo k dverám, keď zbadalo jeho vážny pohľad. „Si pomsta za Marínu?“ vybehol. Zatiaľ len slovami. „Prepáčte, s niekým ste si ma zmýlili. Aká Marína? A kde je Adam?“ Na podlahu padala voda. Veľa vody. „Adááááááám!“ zakričala na plné hrdlo. Vyľakané dievča sa snažilo prešmyknúť cez jeho mohutnú postavu. Vtom zbadal jej náušnice. Načiahol ruku k jej uchu a silou potiahol za ušný lalôčik. „Odkiaľ ich máš?“ „Prosím, pusťte ma, je to len nedorozumenie. Adááááááám!“ Posed sa zatriasol pri blesku. „Myslela si si, že ťa tu nenájdem?“ „To bolííííí,“ sykla, keď jej ešte viac potiahol za ucho. „Nebolí, čo nie je. Bolí iba to, čo chceš, aby bolelo,“ smial sa. Vyzul si mokré topánky a pohľadom naznačil dievčine, nech sa mu pozrie na ponožky. „Pekné, však? Aj toto predávala. Vieš, na jarmoku. A ešte veľa ďalších šmejdov. Tam bola

vtedy, keď som šiel okolo. A kričala: Kúpte si ponožky! Kúpte si tenisky! Kúpte si kabáty! Kúpte si náušnice! A ja som si všetko kúpil. Aj hriech. A teraz trpím.“ Chytil ju pevne do objatia. „Vieš, čo som ti? Vieš?“ reval a triasol ňou. „Si mi nič. Si mi nič. Si mi nič.“ kričala. Deväťnásobné pochovávanie citov už raz zažil, dnes to už počúvať nedokázal. Na zem kvapkala voda. Veľa vody. A plač bolo cítiť, vidieť i počuť.

Slnko mu ráno ostro páľilo do očí. Ležal v posteli v posede a niekto klopal na dvere. Poobzeral sa okolo seba a na štyri zelené vytapetované steny. Natiahol na seba nohavice a otvoril dvere. „Nekúpte si tieto farebné ponožky?“ ozvalo sa.

Bola krajšia ako kedykoľvek predtým. Usmievala sa v letných bielych šatách siahajúcich po kolená a bosá. Vo vlasoch mala drobné konáriky a falie. V zelenom pravom oku jej kvitla lúka, v modrom ľavom oku sa jej ligotalo more. Jej tvár posiatá pehami žiarila.

„Marína!“ zakričal a vrúcne ju objal. „Kúpim si, kúpim, všetky páry si kúpim!“ tancoval od radosti a vkladal jej do rúk peniaze. „Si tak nebesky krásna! Sám Boh mi ťa poslal!“ Padol pred ňou na kolená, prežehnal sa a rozplakal.

„Ani dúha bez dažďa nebude,“ prihovára sa mu hladkajúc ho po strapatých vlasoch. „Život má zmysel, pokiaľ máme pre koho trpieť,“ zasmee sa a zakrúti. „Podme rozčesať náš vzťah, tak veľmi nahrubo sme si ho zaplietli.“ Chytí ho za ruku a sadnú si na posteľ. „Nie sme mačky. Nemáme deväť životov. Musíme sa ponáhľať.“ Zvalí sa naňho v pláne nepustiť ho. „Nalaďme sa na seba, rozladenia nechajme iným,“ zasmee sa pofidérne za zatvorenými oknami posedu. „Myslím, že pre teba je niekedy zbytočne drať si pery,“ povie si už skôr sama pre seba, keď ho náruživbo bozkáva. „Vieš, aký je najväčší smútok bielych tenisiek? Že sú naivné. Veria, že zostanú navždy biele. Ale tomu never. Život ich poznačí.“ Zaryje sa mu hlboko nechtami do chrbta, až mu vystrekne krv. „Presne takto sa mi to páči.“ Túži ho zabiť pokojne, pomaly, až pokým sa neskončí snové nočné predstavenie a všetky hviezdy na nebi nezhasnú.

Dodnes Vavro plače začiatkom augusta na lúku v Runine, kde sa k sebe v stane túlia milenci a naivne veria, že to bude navždy.

Zuzana Martišková

Gympláčky v zácviaku (úryvok)

Na mieste bývalého kasína postavili škaredú hranatú opachu. A rovno dvojposchodovú. Dočasne tu škola bola aj v pôvodnom hostinci-kasíne, kým si niekto na predvojnovom ministerstve školstva a národnej osvety uvedomil, ako to asi vypaľuje v očiach verejnosti.

Z gracióznej elegancie prelomu storočia zostali len dve asi metrové imitácie mramorových stĺpov so spodnou pätkou a dierkou na drôt hore, ktoré sa potom osemdesiat rokov povalovali po rôznych kabinetoch, než ich objavila akčná riaditeľka a odvelila do strážnej služby po oboch stranách vstupu do svojich kancelárií. Jednej pre sekretárku, jednej oficiálnej a trezoru, kde administratíva chodila tajne vypaľovať zobáky, lebo na pôde školy je fajčenie prísne zakázané. Nedajboh na očiach verejnosti.

Gympel.

Oranžovo-smotanové fľakaté valce, podľa ktorých s veľkou pravdepodobnosťou zvolili aj poslednú vonkajšiu fasádu, zdegradovali na podstavce pod kvetináče, zaklíncovali črepníkmi s čímisi, čo vyzeralo ako zhnité slonie nohy, z ktorých rástli zelené metrové pokrútené chlpy. Počas letných prázdnin vždy vyschli, v septembri ich ostrihali, potom pripomínali už čosi iné. Návšteváť dupkajúcim na chodbe pred riaditeľňou to na tvárach rozkresľovalo čudné, zhrozené výrazy, s ktorými vchádzali k vedeniu a nemuseli sa už začať tváriť vážne. Konfrontujúc sa s riaditeľkou tejto inštitúcie sa im stretnutie s Votrelcom ukázalo v opačnom garde a Vojna svetov s Dňom nezávislosti nulovo mysteriózne.

Veta: „Máš ísť do riaditeľne,“ v preklade znamenala dlhú červenú linku na EKG obeť.

Bola tu so spolužiačkami zo základky v máji na prijímacích pohovoroch a teraz s otcom na zápise, ale nič z toho, čo videla, ju neohúrilo. Deduško gympel nezodpovedal sladkastým pestrofarebným seriálovým školám, skôr nejakému filmíku pre pamätníkov. Pamätala si, ako jej mama kedysi rozprávala

o obrovských skriniach po chodbách gymnázia s preparátmi, vypchatými zvermi a hlavne knihami odspodu po plafón. Z fauny tu zostal iba tokáň, impozantne strašiaci na vyradenej kopírke pred biologickým labákom a vo formaldehyde zaliate nejaké neidentifikovateľné embrya. Z nádobky si chodieval fyzikár odlievať, keď opätovne počmáral permanentnou fixkou interaktívnu tabuľu, lebo akýkoľvek alkohol je na pôde školy prísne zakázaný. Vďaka systému za v liehu nakladané mŕtvolky. Pomohol by aj odlakovač na nechty, ale to taký fyzikár netuší. Nikdy si neosvojil otrepané študentské fóriky so zamenenými fixkami. Ani tie s kriedou obnoveným vzorom podsedaču. Prúžkované tesilky boli prijateľnejšia verzia, ako tie so žuvačkou...

Cupkajúc za otcom si sklamané obzerala čerstvo vymaľované chodby. Nijaké obrie osemdesiatročné vitríny tu teraz neboli. Zostali len tie vstavané, v pozdĺžnych chodbách, pretreté stíkrat na bielo, aby zapadli ešte viac. Za nimi zostalo zopár zaprášených šutrov na geológiu, ktorá sa učila len počas jedného polroka, drôťkové makety na matiku a pár vyblednutých diplomov z olympiád ešte z minulého storočia. V jednej akvárium. Momentálne prázdne, lebo útok šunkovej bagety z bufetu rybičky nerozdýchali. Obsah vitrín nikdy nikoho nezaujímali, hoci prezervatív natiiahnutý na skúmavke v polici s laboratórnymi pomôckami vyzeral byť už slušne zaprášený.

A všade tablá čierno-bielych „kockatých hláv“, ako gymplákov zvyšok malomestského študentského etnika s úľubou označoval a závidel im, že v máji môžu s nimi tlupy maturantov s rapkáčmi chodiť po meste, žobrat' do klobúka prachy a prepíjať to po chatách v okolí.

- Škoda, že tu nezostávajú úplne všetky tablá. Ale nepomestili by sa za tie roky. Tie najstaršie vždy balia do bublinkovej fólie a vykladajú na povalu. Keď majú po rokoch gymnazisti stretávku, idú ho pohl'adať a potom pri ňom ...spomínajú. Keby tu boli všetky, tvoja mama by sa denne mohla na teba dívať a strážiť by mi ťa. - povzdychol si otec pred jednou z preglejok s polepenými zažltnutými fotkami, kde-tu už so skrúteným rožkom od slnka. AD REVIDENDUM 2000.

Tablá, predpotopné „knihy tvárí“, si všimla už na prijímačkách, ale nádej na obriu knižnicu zostala kvôli druhému

poschodiu, prístavbe a suterénu, kam sopliakov pred testami nepustili. A na DOD ju zas nepustil otec. Vraj zabitý deň. Ešteže Ruby bola, dokonca na všetkých Dňoch otvorených dvier v meste aj v blízkom okolí, kým jej na to babka neprišla a nezabuchla tie nadetskej izbe v šiestom doživotnom domácom väzení tento rok.

Na sekretariáte pri zápise otec vypísal zopár papierov, odobril etiku a zaškrtol druhý cudzí jazyk. Na všetkom sa dohodli už dávno. Prakticky skôr rozhodol otec. Dojatý z dcéry gymnazistky.

- Nie, nijaké iné požiadavky nemáme. Však,
Belinka. Viete,
nebožka si priala, aby... -

Opatrne pozrel na dcéru. Predpokladal, že sa zamračí. To ho zamrzelo. Papiere na zľavu cestovného a daňový bonus, či čo to bol za šalabaster, opatrne preložil a nasúkal do vnútorného vrečka saka.

Na zápis sa vymódil. Bol by tu stál už od štvrtka poobedia, kedy prišlo rozhodnutie o prijatí, ale zápis dali až na piatok. Zatvoril kvetinarstvo, nechal sa odhovoriť od kvetov, ktorými chcel obsypať všetkých od vrátničky po riaditeľku za to, že mu jediná dcéra bude študovať práve tu a potom na výške a potom...Čo ak ju bude potrebovať NASA alebo ktosi ešte dôležitejší.

- Tak sa teda na teba tešíme v septembri. Keby niečo, na zápisnom lístku máte kontakty. Zaradenie do tried bude potom na nástenke vo vestibule. Vybavte si dovtedy potrebné. Preukážky na cestovné potvrdzujeme priebežne v úradných hodinách. - odštebotala sekretárka naučené frázy. Všetko robila podvedome, do očí klientov sa už ani nedívala. Pri žiakoch ju škrelo, že im robí úradníčku, učiteľov považovala rovno za debilov, ktorí si bez jej papierovačkovej pomoci nepomôžu, jediná, koho uznávala, bola riaditeľka, lebo tá si bez nej naozaj nepomohla. Prizápisová ústretovosť bola účelová, kto prv príde, prv sa zapíše a každý zápisný lístok má pre školu cenu zlata. Alebo niekoľkých stovieknormatívu na dušu.

- A už mám gymnazistku. – zatahol zas dojata otec, ale neodvážil sa ju objasť, prítúliť ani nič podobné, akoby toho už nebol ani hoden. On nemá ani učňovku, celý život drie v kvetinarstve.

Bola mu za to vdáčna. Načo otcovi kaziť radosť, že stať sa žiačkou tejto inštitúcie už zopár rokov nie je ťažké ani česť.

Berú všetko, aj s chlpmi.

VÍŤAZNÉ PRÁCE
DETSKÍ AUTORI

Hana Vorobelová

V presklenej klietke

Po otvorení očí neuvidel zvyčajnú bielu farbu omietky. Rozmazané drevené dosky pretínali jasné útržky modrých kvapiek ako od atramentu. Boli rozmiestnené pravidelne.

Podvihol zrak a zahľadel sa na stenu cez čiastočky prachu nebadane sa miešajúce so stále prítomnou hmlou. Spoznal vtácie stopy. Nie však stopy ich dolných končatín. Oblúkovité okraje a líniami popretínané otláčky ako od roztrhanej špongie pripomínali krídla. Perie bolo akoby opakovanými hodmi v rôznych polohách prenesené na plátno bez štyroch okrajov, ktorými sa dá dostať preč, ale s krajmi umiestnenými na celom svojom povrchu. Na koncoch plátna ako prostriedku zobrazenia sa stále začínal iný, aj keď vo svojej podstate meniacej sa spolu s človekom rovnaký svet, svet nevelkých predstáv, ktorým bolo umožnené prejsť von zo svojho obrazu kvôli ich obyčajnosti.

Svet s určenými možnosťami ho iritoval. Neznášal jeden výsledok stále rovnakej hry, rovnakého princípu. Dráždila ho plocha tmavej podlahy strmo hore stúpajúca do podoby štyroch identicky stiesňujúcich stien a na ne kolmého stropu. Posteľ ležiaca uprostred provokatívne pevných štvorcov poskytovala jediné východisko. Vlastne ho poskytlo každé miesto, keď sa v ňom nachádzal on, jeho otvorená myseľ a to hlavné nadprirodzeno ochotné hmlu ihneď po prebudení neodohnať.

Hmla, brána medzi okrajmi, potrebovala nejakú zámienku. Medzi stenami izby bez východu sa niekedy objavil záchytný bod, vďaka ktorému hmla okolie zase rozpustila. Ak ho zachytil aspoň na okamih, svoje plátno mohol snívať ďalej. Rozoznanie prvku, ktorý zo skutočnosti vytŕčal, mu pomohlo opäť ju opustiť, no vlastné vnútro obsahujúce jej časť

v každom svojom pocite mu nohy občas ešte väčšmi zabáralo do pohyblivého bahna.

Do najmenšieho krúžku sa mu kovovú guľôčku podarilo naposledy dostať asi pred týždňom. S trpkým pocitom si uvedomoval, že je to zatiaľ najdlhšia doba od momentu kúpy. Vo vnútri malej kocky s piatimi priesvitnými stenami vydávala kovová guľôčka pri snahe dostať sa do stredu, pri pohybovaní sa cez a pozdĺž ohraničenie troch kruhov rôznych veľkostí, to najotravnejšie hrkanie. Nevedel jej priradiť žiadne pomenovanie. Bežný význam slova *hlavolam* vzhľadom na jeho situáciu vhodný nebol, nenútila ho rozmyšľať ani zbystriť všetky potrebné zmysly kvôli dosiahnutiu daného cieľa, ten bol primitívny. Hlavu mu lámali len situácie, pri ktorých sa mu až priveľmi jednoduchý cieľ s úškrnom vzdaloval, čím bolo hrkotanie pre potreby sebavedomia vyžadovanejšie a o to nenávidenejšie.

Hračku si kúpil už pred viac ako týždňom a stále si detailne spomínal na päť prípadov, keď sa mu pošťastilo presunúť kov do stredu modrej špirály aspoň na pár minút, kým plastom opäť potriasol. Prvý raz to bolo v obchode. Objavil ju zahrabanú pod umelými hadmi a jaštericami. Bral to ako znamenie, a to, že veci už vtedy po niekoľkých sekundách dodal význam presunutím kovu do stredu, vábivé volanie osudu ešte znásobilo. Pocítil najčistejšie detské šťastie a s výrazom športovca hrdo stojaceho na najvyššej priečke nechal ľahostajnej predavačke niekoľkoeurový tringelt. Na ceste domov, počas ktorej mu loptička do cieľa druhýkrát nevkĺzla, bol v pokušení vrátiť sa do hračkárstva, tringelt z pokladne zobrať aj násilím a predavačke hračku vraziť do krku.

Na schodoch bytovky doňho skôr naschvál ako nechtiac vrazil sused v uniforme. Mohla mu byť dobrá asi pred dvadsiatimi rokmi. Vec v jeho dlani sa pritom vyriešila sama -

v poradí druhý pocit čírej blaženosti. Ruka mu hneď po otrase znehybnela a zovrela kocku v oceľovom stisku až do príchodu k bytu. Po tomto zážitku ju už vrátiť nedokázal. A aj keď nasledujúce tri prípady také významné neboli, on na ne spomínal s rovnakou hrdosťou ako na predošlé.

Susedino zaklopanie bolo skoro nepočuteľné, tichšie ako pred hodinou. Zvuk sa v jej ušiach niekoľkonásobne zosilňoval, aspoň tak si to vysvetlil. Celé telo aj melancholické podfarbenie vzduchu v jej blízkosti obsahovali prvok prejavový najviac vo výraze uboleného človeka, ktorý svoj sluch, teda aj vnímanie, nedokáže ochrániť pred ničím. „Prosím Vás, mladý muž.. V celej bytovke sa ozýva ten nepríjemný zvuk, nerada by som na Vás tlačila, no tie papierové steny...Odporučila by som Vám zväziť používanie tej vecičky vzhľadom na Váš vek... “ Slová sa postupne vytrácali. Už aj tak vráskami potlačené črty jej tváre sa teraz ako tekutá hmota presúvali, obaľovali a miešali s hmlistým vzduchom, telom aj jeho dľaňami ukrývajúcej spirály hrkajúcu ďalej aj bez potrebného pohybu. Chcelo sa mu vyjsť von. Nie kvôli deformujúcemu sa okoliu, to sa začalo rúcať až po a *kvôli* tej túžbe. Túžbe po okoliu bez stien.

Rád by niekde zaparkoval, no nemal auto a všetky parkovacie miesta boli obsadené. Neónové svetlo z názvu supermarketu na moment ožiarilo jeho pootvorenú dľaň. Pomyslel si, že nič horšie už kúpiť nedokáže. Bol sklamaný. Pohyblivé dvere, ktoré sa po jeho bezvládnom príchode neodsunuli, sa otvorili až po agresívnom zamávaní rukami. Nechcený pokus o vzlietnutie zapríčinil navzájom odreté končatiny. Pootočil sa, aby zistil, či na úspechu nemá náhodou zásluhu iný prichádzajúci, avšak v rovine očí si s veľkým potešením nikoho nevšimol. Holub vedľa jeho nôh po ďalšom, tentoraz oslavnom zamávaní rukami, radšej odcupotal, ani v náprotivnej obrazovke si ho všimnúť nemohol.

Keď si v obchode niečo prezeral, nikdy nevedel, čo vlastne potrebuje, nemal predstavu a už vôbec nie lístok s odrážkami. Asi preto boli všetky jeho kúpy otrasné. Rád sa v obchode do niečoho zahrabal, pretože len tak našiel čosi hodné povšimnutia, ale v sekcii s ovocím a zeleninou to veľmi tolerované nebolo, a to ho štvalo najviac. Stavil by sa, že sa pod všetkými tými nedozretými banánmi či zhnitými slivkami skrýva ozajstný poklad. Naposledy, keď sa rozhadzovaním citrusov snažil preniknúť až ku dnu debničky, ho už pri štvrtine vybratého objemu jediným pohybom zastavil nadutý pracovník prevádzky privolaný rozhorčenými výkrikmi okolostojacich.

Teraz ju urazene obišiel a bez povšimnutia nechal aj pečivo a nápoje. Od toho incidentu sa v supermarkete obvykle pristavoval len pri rade regálov so školskými potrebami a podobným tovarom, ktoré si mohol dovoliť skúmať bez prerušenia. Názov veci umiestnenej na strednej polici regálu na rozdiel od tej vo vrecku poznal už dlhšie. Pamätal si to presne, pretože si ju všimol počas odprevádzania milým SBS-károm. Vyvolaný záujem nebol natoľko dobiedzavý, aby si ju vtedy kúpil.

Možno aj to, že bola určená, bolo dôvodom, prečo si ju nikdy nezobral. Mala stanovený názov aj cieľ - poskladať každú stranu kocky v jednej farbe. Ako obohratá platňa, stále dookola. Taktiež by na začatie odznova nestačil len jeden pohyb rukou, musel by rady menších kociek porozmiestňovať. Nevedel spoznať, kedy sú pomiešané dostatočne a späť na začiatok, preč od cieľa, by sa tak zdĺhavo dostávať nechcel.

Farebnú kocku nechal na mieste. Oranžová farba tekvic, zachytená pri túžobnom pohľade pred zamierením k východu, neostala na svojom mieste. Roztáhujúca sa masa sa presunula spolu s jeho očami k posuvným sklám. Rovnako ako predtým, aj teraz na seba cestou nabaľovala vzduch, ktorý sa pri jej dotyku menil na šedý prach, vzala tiež konzervy, cereálie a sladkosti. V hmote zažiaril oranžový pás dýň. Odprisahal by,

že pod ním zazrel niečo modré. Významné. V momente všetko nadobudlo pevný stav. Masa neostala rozliata niekde na klzkej dlážke, jednoducho sa vpila naspäť.

Postavu susedy stretol pri zaváraninách, pretože priamo nešiel nikdy. „Mladý pán, prosím Vás... Ten vták, čo za Vami skacká, škriabe svojimi pazúrami zem... celú cestu... celý čas... Nerada by som Vás ani Vášho spoločníka urazila... ale.. prosím Vás...“ Jej ťahavý tón mu ustavične pripomínal akúsi hrozivú melodrámu. Pri obzretí sa zazrel len modrý záblesk, krídla sa stihli stratiť v látkach blúzky na vešiaku. Modré šmuhy bude budúca majiteľka snáď považovať za trendový prvok.

Posúvajúc sa sklá vtáka do odchodu ďalšieho plného košíka na chvíľu paralyzovali, jedno odšklbnuté pero ostalo vo vnútri. „Šest!“ skríkol, keď sa guľôčka usadila v strede pri jeho potknutí sa. Príčina mu bola ľahostajná. Opätovný hrkot prehlušoval aj šuchot urazených krídel.

Sused v uniforme sa na schodisku našťastie neukázal. Obával sa, že by mu uniforma teraz prišla ešte staromódnejšia. Holub sa radšej zviezol výťahom.

Prvýkrát si ho všimol pred dverami bytu. Preľakol sa. Ruka mu po trhnutí skamenela, no guľička sa zo stredného kruhu nepohla. Mimovoľne zacinkala, nevedela sa ovládnuť. Odomkol dvere, ktoré potom holubovi podržal a úctivo počkal, kým vstúpi. Zhrozil sa po druhý raz, keď na podlahe zazrel cestičku tmavých kvapiek. V amoku odhodil hračku. Modrý holub odcupotať nestihol, na lietanie mal poškodené krídlo.

Keď sa zobudil, zúfalo sa obzeral po hračke. Záchytný bod. Už po siedmykrát! Cítil prítomnosť kovu v cieli, nikde ju však nezazrel. Hmla zmizla, atramentové šmuhy tiež. Hrkotanie v ušiach stíšiť nevedel. Prehlušilo aj susedino klopanie.

Nina Vašková

Zásuvky podvedomia

Hodila som dva plátky chleba do hriankovača, šupla na nich syr a začala ich jesť cestou do izby. Bola som od rána v zhone, pretože ma čakal môj prvý basketbalový zápas. Na druhej strane zo mňa sršalo nadšenie, keďže som sa na tento deň naozaj veľmi dlho pripravovala. Nadšenie ustúpilo v momente, keď sa moji rodičia zjavili vo dverách. Vedela som, že sa niečo stalo.

Mama bola celá červená a slzy jej stekali po tvári ako vodopád a otec, ten mal výraz tváre akoby sa naozaj snažil neplakať, no keby mu vyskočila slza z oka, nedivila by som sa. „Čo sa stalo?!“ opýtala som sa zdesene. „Katka, sadni si,“ povedal otec s vážnosťou vo svojom hlase. „Vieš, že sa teta Eva v poslednom čase necítila veľmi dobre...“ začala mama, „včera večer ju museli odvieť do nemocnice, a...a...a dnes nám volal jej mladší syn Karol. Nad... nad... nadránom zomrela.“

Teta Eva bola naša suseda, ktorá sa o mňa odmalička starala. Bola mi ako babka a mojej mame ako druhá mama, keďže ona svoju vlastnú nemala. Prišlo mi ľúto, že zomrela, no slzy sa mi do očí nehrnuli. Eva bola už stará, mala veľa zdravotných problémov, necítila sa dobre už veľmi dlhý čas a jediné, čo si želala, bolo to, aby sa už konečne dostala „tam hore“. Prízvukovala nám to stále, keď sme ku nej prišli na návštevu. Začala som sa cítiť trápne, pretože moja mama vyplakala priam celé jazero, zatiaľ čo ja som tam sedela - a nič. Snažila som sa vyroniť nejakú tu slzu. Aspoň nasilu. Nešlo to. Aby som nevyzerala bezcitne, vstala som a odišla do izby. *Nie je jej teraz lepšie? Ved' sa už aspoň nemusí trápiť od bolesti na tejto zemi.* Túto otázku som si povedala iba sama pre seba v duchu. Pohreb mal byť hneď zajtra. V živote som na žiadnom pohrebe nebola, takže som nevedela, ako to bude prebiehať.

Ráno bolo vonku zamračené a vyzeralo, že bude pršať. Moja predpoveď sa nakoniec stala pravdivou, vo vzduchu stále panovala melancholická atmosféra. Nechcela som ísť na pohreb skôr a vidieť mŕtve telo, ale musela som. Pri bráne sme narazili na jej rodinu - dvoch synov s manželkami a ich malými deťmi. Boli tam aj nejakí postarší ľudia, ktorých som nepoznala, no typujem, že to boli jej kamaráti, poprípade súrodenci. „Sme naozaj radi, že ste prišli,“ povedala manželka jedného zo synov, staršieho Martina. „Ako by sme si mohli dovoliť neprísť?“ pokrútila hlavou mama. Vyjadrili sme im úprimnú sústrasť a presunuli sa do domu smútku, kde bola otvorená rakva s telom tety Evy. Okolo nej bolo veľké množstvo obrovských iríg, pri ktorých náš pomerne veľký veniec takmer zanikol. Kňaz stál za kazateľnicou, vedľa ktorej bola upravená fotografia Evinej hlavy v oblakoch.

Po vstupe do miestnosti mi začal červenieť nos. Myslela som si, že na mňa asi lezie choroba, pretože mi lialo z nosa a strašne ma pichalo v hrdle. Vtom som ale zistila pôvod svojho „ochorenia“. Všetky krásne naaranžované irigá, vence a kvety boli pravé – plné peľu. Mám naozaj neznesiteľnú alergiu na peľ a k tomu som dnes ráno, keď sme sa dost' ponáhľali, zabudla zobrať svoje lieky. Mama moje lieky v peňaženke ako kedysi už nenosí. Predsa len, mám 14 rokov a patrí sa byť v týchto záležitostiach samostatná. Na moju alergiu už podľa mňa aj zabudla.

Po necelých piatich minútach sa mi začali spúšťať slzy. Konečne som začala plakať. V miestnosti sa navyše pustila klimatizácia. Síce iba jemný vánok, no naša rodina stála v druhom rade, čo je pomerne blízko, a tak som počas reči kňaza smútila viac, ako všetci dohromady. Využila som to vo svoj prospech a tvárila som sa, že to je z iného dôvodu. Je dost' sebecké povedať, že to nebolo od smútku. Ale nebolo. Neskôr, neviem z akého dôvodu, keďže v miestnosti nebolo až tak teplo, zvýšili silu klimatizácie. Bolo to počas príhovorov

blízkych, presnejšie tety Hanky - Evinej sestry. Vravela o všetkých zážitkoch so svojou sestrou – smutných i veselých. Nakoniec dodala: „Evka by si istotne nepriala, aby ste smútili. Teraz ju už nič nebolí, chráni ju Boh a je jej naozaj lepšie...“ Zatiaľ čo sa všetci cez svoje uplakané tváre pri závere snažili usmievať, zo mňa sa iba liali slzy a náznak úsmevu nebol ani zd'aleka možný.

Po dlhých príhovoroch sme konečne išli von. V momente, keď som otvorila dvere a nadýchla sa čerstvého vzduchu, mi bolo lepšie. Presunuli sme sa ku vykopanej jame, kde sa mala spustiť Evina rakva. Konečne sa mi z očí neliali slzy, no iba dovtedy, kým Hana nevybrala kyticu chryzantém a situácia sa zopakovala. Kňaz rozprával a ja, aj keď som sa tentoraz naopak snažila neplakať, musela som.

Cestou v aute bolo spočiatku ticho. „Nejako ťa to dojalo, Katka, nikdy by som nepovedala, že si taká citlivá,“ povedala mama už normálnejším hlasom. „Neboj sa, to prejde, teta Eva tu bude s nami naďalej v našich spomienkach,“ dodala po minúte.

Po príchode domov žiaľ ustúpil, keďže sa rodičia museli venovať každodenným prácam okolo domu. Ja som sa tradične chystala zobrať Maxa na prechádzku. Vôdzka bola vždy položená na policičke, teraz som však otvorila zásuvku. Vedela som, že tam vôdzka nebude, no aj tak som ju otvorila. Nachádzal sa v nej háčkovaný šál. Dostala som ho od Evy na moje desiate narodeniny.

Na šál mi z očí spadla veľká slaná kvapka.

Tina Strenková

Keby sa hral iba s kľbkom

„Hej dievča, máme rovnaký zošit!“ spoza lavice sa predo mnou ako delfín vynorila ryšavá hlava neznámeho chlapca. Rovno pred očami mi otrčal zošit s kresbou sivej mačky, ktorá sa hrala s kľbkom vlny. Bez záujmu som mykla hlavou a vyšla von z triedy. Až po diktáte mi došlo, že sa mýlil. Pozadie zošitov sme mali síce rovnaké, ale na mojom pes s priateľskými očami naháňal svoj chvost. Už zošity naznačovali, že nikdy nebudeme kamaráti. Kedykoľvek som sa Danovi, tak sa ryšavec volal, pozrela do zelených očí, ktoré žiarili aj keď nesvietilo slnko, vedela som, že „sa niečo poserie“ (tak by to on povedal). Neznášam, keď niekto robí problémy.

Bola som prváčka a Dano môj nový spolužiak. Dookola omieľal, že keď vyrastie, bude mačka. Naozaj sa niekedy na ňu premieňal. Keby mohol, vládol by celému svetu a všetkým by rozkazoval. Tak ako mačky zametajú so svojimi majiteľmi. Mňaukal všade. Cez vyučovanie, na záchode, vonku. Dobiedzal hlavne do dievčat. My sme mu to vždy vracali. Odstrkovali sme ho a nadávali mu: „Ty otravné, nemotorné, škaredé mača,“ ale on pridával. Prskal, mňaukal, škriabal a všetko zaklincoval smiechom čiernokňažníka. Nerozumiem, kde sa uňho ten hrubý hlas nabral. A prečo v malom mačiatku?

„Niečo som si zabudla v jedálni, hneď sa vrátim,“ družka odišla z triedy a chlapci začali posúvať lavice po celej triede. „Sme divé mačky a každého, kto sa k nám priblíži, uhryzieme!“ prskali jednohlasne, mávali rukami – labkami a preskakovali z jednej lavice na druhú. „Kandidáti na vodcu svorky pristúpte bližšie! Podrobíte sa skúške, ktorou po stáročia prešli aj naši predkovia.“ ukazoval jeden z nich na vežu z piatich stoličiek naskladaných na seba. „Keby na ten

balansujúci zázrak sadla mucha, určite by sa rozpadla ako sklenená váza,“ pomyslela som si. Stoličkovú kopu poskladal Dano, mal tú časť z nej skočiť prvý. Odrazil nohy zo stoličiek, natiahol ruky a otvoril ústa, aby každý videl, že si to naplno užíva. „Poood, dáš to! Makaaaaj!“ povzbudzovali ho chlapci. My, dievčatá, sme si zakrývali oči, nemohli sme sa pozerat' na to, ako bolestivo dopadne. V tom sa rozleteli dvere.

„Nieeeee!!“ družkin prekvapený výraz Dana vyviedol z rovnováhy. Vo vzduchu ešte stihol sledovať padajúce stoličky aj si uvedomiť, že skončí ako ony – obitý a polámaný. Alebo ešte horšie – na invalidnom vozíku. Radšej zatvoril oči... Všetci boli priviazaní hrobovým tichom. Chvíľu sa mi zdalo, že počujem tlkot Danovho srdca.... Keď dopadol, poobzeral sa po celej triede a ťažkopádne vstal. Skontroloval si telo, či si náhodou niečo nezlomil. Na znak toho, že prežil, si víťazoslávne vydýchol a mačacími očami pozrel na lavicu. Zhrozil sa. „Môj zub! Môj zub!“ vytiahol polovicu zuba z lavice a snažil sa ho nasadiť naspäť do úst. Nečudovala by som sa, keby mu v tom momente od prekvapenia vypadali všetky zuby. Družka príbehla k Danovi. Najprv mu dala zaucho a až potom sa ho spýtala, či je v poriadku. Dostal tri poznámky. Dve za poškodenie školského majetku – za diery v lavici (po zube) a otlčené stoličky. Tretiu za vystrájanie. Pokiaľ mu družinárka zapisovala poznámky do žiackej, zazeral na ňu kamennou tvárou. To len skrýval svoje nadšenie, veď dostal prvé poznámky v živote a k tomu tri naraz! A nepustil ani slzičku.

Domov sa vrátil s necelým zubom v servítke a s pocitom veľkého frajera. V triede ho vyhlásili za vodcu mačacej svorky Polovičný zub.

Soňa Čandíková

je jeseň

v ruke držím list
bez adresy
červený
ani jeden na zemi sa mu
nepodobá
všetky sú biele
posiali celú podlahu
čierny uhlík na nich sa pomaly
zmýva
nedokážem nájsť adresáta
svojich pocitov

mama

jej objatie je chlebík
v jej zovretí sa cítim ako v nebi
kde sa mení soľ na cukor
dážď na dúhu
dýcham jej slnečnú vôňu
len ona vie pofúkať
rozbité kolená
uspáva ma očami plnými
hviezd
s vďakou jej dávam do úschovy
svoje dva modré gombíky

kolobeh

vrkoče stromov sa
prepletajú s listami
pán vetrov sa preháňa
na koči
strháva im sponky
až kým nie sú
holohlavé

z neba začnú padat
hviezdy
deti z nich stavajú
snehuliakov
ich nočné oči
sausmievajú

v uhlíkoch je oheň
pomaly sa rozpúšťajú
stromom vyrastajú
voňavé deti
menia sa na dospelé

voda sa otepľuje
na kríkoch už
poskakujú vitamíny
veľká lopta sa približujk
zemi
rukami hladká svet

aby vzápätí ticho zaspal

Ema Rusiňáková

x x x

stál si na prahu
legového domčeka
vravel si
že je čiernobiely
že všetko má svoje miesto
že ak položíš kocku zle
všetko sa zosype

spravil si krok dopredu
a stál si v reálnom dome
z tehál
s drevenými oknami
červenými muškátmi
bielou omietkou

pochopil si
že každé prázdno
sa dá vyplniť

Jakub Olejník

na lavičke

vzduch
obrazce dreva
a ticho
ozvena
samota
ďalšie studené ráno

šach-mat

nevieš
aj keď v ostatných hriadkach kľíčia možnosti
ruky krátke ako jarný sneh
pomyslenie na cieľ neexistuje
narodil som sa v nekonvexnej stene
hory ma neprijali

Marianna Ibrahimi

Dúha do neba

Kráčam po zaprášenej ceste. Je ticho. Počujem iba spev trávy. Je to predohra opery, ktorú spieva rieka. Občas zaznie tón, ktorý spieva vták. V ruke držím kryštály z rozpadnutého náramku. Presne dvanásť kryštálov. Tak ako mesiacov v roku. Dostala som ho od babky. Už nie je ani náramok, ani babka. Pozerám sa na nebo. Stále mi blúdia v hlave slová tej, čo tu už nie je.

"Tento náramok je vzácny. Bude ťa chrániť, aj keď ja pri tebe nebudem. Každý kryštál ťa ochráni od niečoho zlého. Keď sa ti rozpadne, hod' ho do rieky. Už nebudeš potrebovať aby ťa chránil. Vtedy budeš silná." povedala.

Kráčam ďalej po vyšliapanej cestičke. V dlani som pevne držala kryštály. Pália ako moje spomienky. Tie najhoršie sa nakoniec vyplacú na papier, ktorým zvyknem obaliť kameň a tak ich odhodit' do rieky, aby už neľazili moje srdce. Tie pekné si nechávam spievať vo svojej duši, aby mi rozjasňovali môj deň. Blížim sa k mostu. To je miesto, ktoré so mnou prežíva tie najväčšie starosti aj radosti. Zrazu ma niečo buchne do nohy.

"Hej! Zasnená! Hod' nám tú loptu!" počujem niekoho kričať. Vedľa nohy sa mi kotúľa lopta. To pri moste si partia detí hádzala loptu. Ale ak ju hodím, budem musieť pustiť kamene. Tak som sa otočila doľava, odišla som a hrala že nikoho nepočujem.

"Namyslená!" kričali po mne. Radšej nech po mne kričia že som namyslená, než že neviem hádzať loptu. Ale teraz keď sú pri moste oni, kde vyhodím svoje kryštály? Vtedy ma napadlo ďalšie miesto. Tam kde si rieka s potokom podávajú ruky. Tam kde rieka začne hrať veselšiu melódiu. Idem po vyšliapanom chodníku a myslím na dnešný deň.

x

Ráno v škole sa spolužiačky rozprávali v jednej väčšej skupinke. Išla som za nimi. Vtedy prevrátili očami a odišli do rohu. Bola som zvedavá, čo sa rozprávajú tak som nenápadne prešla okolo nich.

" Tá Marianna je fakt hrozná!"

" No veď, a ešte k nám aj dolieza!"

Viac som počut' nemusela. Začalo mi byť do plaču, tak som rýchlo utiekla na toaletu a zamkla sa v kabínke. A plakala až pokiaľ som nepočula: "Crrrrrrrrrrrrn" zazvonilo na matematiku. Najhoršia hodina na svete z ktorej ma nič nezaujíma! A práve mne musela dať učiteľka vypočítať niečo, čo mi ide najhoršie - delenie veľkých čísel.

"Takže, teraz vám na tabuľu napíšem príklad a vypočíta mi ho... hm... napríklad Mariannka!"

Na tabuli bolo veľkými číslami napísané $332\ 890:50\ 000 = ?$

"Tak Mariannka, pod' mi to vypočítať!"

A ja, som napísala najväčšiu hlúposť na svete. $332\ 890 : 50\ 000 = 50$. Vtedy sa všetci začali smiať. Učiteľka sa ma spýtala, ako som prišla na takú odpoveď. Ja som len dala hlavu dole a všetci sa smiali.

"Neviem, minulú hodinu som chýbala a predtým sme sa to neučili."

"Máš sa doučiť! Sadni si! Deti, pod'ľa koho je tento príklad správne, nech zdvihne ruku. Ty nie Marianna." Pravdaže nikto ruku nezdvihol.

"Pod' Dávidko k tabuli radšej ty, ty to budeš iste vedieť lepšie!" Kým sa učiteľka otočila, Dávid mi stihol vyplaziť jazyk a všetci sa zas začali smiať.

"Ty ale Dávidko nebudeš počítat' tento príklad, ale $332\ 890 : 50$." Vedela som to! Učiteľka ma nemá rada a vždy mi dá tie najťažšie príklady. Možno aj preto ma tak nebaví matematika.

x

Sledujem popraskanú zem, ktorá márne čaká na trochu vlahy. Dážď má asi dovolenku a ja len dúfam, že ju neukončí v prvý deň prázdnin. Počúvam spev vtákov a v tom ma vyruší známy hlas.

"Kto to tu je? Ahoj, dlho sme sa nevideli! Dnes ti tá matika moc nešla!" Zrazu predom mnou stál Dávid aj s Oliverom. Vedela som, že mám problém. Stisla som kryštály ešte pevnejšie a ruky schovala za chrbát.

"To som len chcela dať príležitosť tebe! Aby si sa ukázal, ako to vieš! Vieš, bez mňa by si nevynikol!" povedala som mu a snažila sa ísť ďalej.

"A čo to máš za chrbátom? Ukáž čo tam schovávaš!" začal Oliver.

"Nič pre teba! Nebuď zvedavý a daj mi pokoj! Ponáhľam

sa!" V tom mi Oliver chytil ruku, Dávid otvoril dľaň a zobral kryštály.

"Aha aké poklady tu má, asi sa učí rátať!" obidvaja sa smiali. Dávid vyhodil kryštály nad hlavu a rozleteli sa po popraskanej zemi okolo mňa. Podlomili sa mi nohy. Bolo mi akoby do mňa vrazili nôž. Lapala som po dychu v nádeji, že zadržím slzy. Nepomohlo. Takmer štvornožky som zbierala porozhadzované kryštály. Cítila som sa ako slepec ktorému podložili nohu. Ani som si nestihla uvedomiť, že Dávid s Oliverom odišli. Keď som už nevidela žiaden kryštál na zemi, začala som rátať. Jedenásť! Bolo ich iba jedenásť! Dvanásť chýba! Slnku sa iste nepáčilo to, čo videlo a začalo sa schovávať za tmavé oblaky. Nebol už čas aj keď som bola len pár krokov od cieľa. Musela som ísť ďalej. V tom som ale začula ďalšie známe hlasy. Veronika a Linda!

"Nechceš nám niečo povedať?" pýta sa ma so smiechom Linda.

"A mala by som? Nevieť čo ťa zaujíma. Prepáč, ale ponáhľam." snažila som sa ich odbiť. Dúfala som, že nebudem mať podobný zážitok ako pred chvíľou.

"A kam sa ponáhľaš, za Dávidom? Videli sme to na instagrame. Dúfam, že nám všetko podrobne porozprávaš." nedala pokoj Linda a zamávala mi pred očami mobilom.

"Čo je na instagrame? Ukáž!" snažila som sa dostať k jej telefónu.

"Ponáhľaš, tak ahój!" posmešne si schovala telefón a so smiechom sa vybrali ďalej.

Nevedela som či sa mám tešiť že mi dali pokoj, alebo báť toho, čo uverejnil Dávid. Určite ma odfotil ako po štvornožky zbieram kamene a plačem! To sa mi budú všetci ešte pekne dlho smiať!

Konečne som bola v cieľi. Jedno z najkrajších miest v našom meste. Rieka s potokom si ruku podá, a spolu idú do mora. Ako priatelia. Aj ja chcem takých priateľov. Takých, čo sa stretne a priateľíme celý život. Pár takých kamarátok mám ešte zo škôlkárskych čias. A tie sú pre mňa vzácne. Ako je vzácna pre potok rieka.

Posledný krát si pozriem kryštály na dlani. Prežili so mnou krásne aj ťažké chvíle. V tom mi niečo kvapne na nos. Začína pršať.

Aj keď slnko vykúka spoza oblakov. Vyhodím kryštály do rieky. Tá ich bez zaváhania zhltna. Teraz sa iste usmieva aj moja babka. V tú chvíľu som na chvíľku zabudla na všetko čo sa udialo. Ešte posledný pohľad na riekku a idem preč.

Pridám do kroku, aby som moc nezmokla. Nech som už doma! Začali ma prepadať myšlienky, čo dal Dávid na instagram. Nedokázala som vnímať hudbu okolia. Bola som zvedavá asi ako slnko, ktoré občas vykuklo spoza mrakov aj napriek dažďu. Predstava výsmechu v škole mi stláčala žalúdok.

V mojich myšlienkách ma vyruší ako mama otvorí dvere skôr, než stihnem strčiť kľúčik do zámku.

"Ahoj zlatko! Kde si bola? Chod' sa vysušiť!" víta ma.

"Ahoj!" odzdravím ju počas vyzúvania a utekám som do izby. Vrhla som sa na posteľ, na ktorej bol položený telefón. Už len jeden dotyk a zrúti sa mi svet! Srdce mi bilo akoby utekalo maratón. Ruky sa potili a palec triasol nad aplikáciou, ktorá mi zničí môj školský život. Odratávam: raz-dva-píp, telefón vybitý. To sa môže stať len mne! Ale kde je teraz nabíjačka? Rýchlo ju potrebujem! Ide o môj školský život! Pozriem na hrbu kníh na stole. Všetky ich prehádzem na sedačku, ktorá už od včerajšieho večera plakala, že nie je kôš na prádlo. A ráno som jej zverila ešte aj svoje pyžamo s dobrým úmyslom, že zanesiem všetko naraz do koša na prádlo. Len ešte nebol čas.

"Mariannka, spravila som ti čaj. Prezleč sa, aby si neprechladla a uprac si už tú izbu!" vtrhla do izby mama.

"Áno, hneď, ďakujem za čaj, ale zatvor mi prosím ťa dvere!" dala som mame vedieť, že chcem mať súkromie. Rozhliadla som sa poriadne po izbe. Kde môže byť tá nabíjačka? V tom som zbadala kábel. Ráno som ju zabudla vybrať zo zásuvky. Ešteže si to mama nevšimla. Teraz nasledovalo pár minút čakania, kým budem môcť mobil zapnúť. Pár nekonečných minút počas ktorých už nedokážem myslieť na to, čo Dávid uverejnil, ale na to kedy sa konečne zapne. A tá slávnostná chvíľa prišla a stres vystriedal dobrý pocit zo zapnutého a funkčného mobilu. Ten pocit dobre poznám, keďže sa mi to nestalo prvý krát. Ruky sa už potili menej, myslím že som vydržala aj rekordný čas bez dýchania, palec sa triasol. Ťukla som na aplikáciu ktorá rozhodovala o všetkom. A je to tam! Dávid! Obrázok dúhy, a pod ňou napísané: "Mariannka, prepáč!"

ČESTNÉ UZNANIA

Natália Matol'áková

obrázkové more

Nakreslím si obrázky,
hodím ich do vane.
Budem mať obrázkové more.
Môžem sa v ňom aj vykúpať.
A keď sa osuším,
všetko pekne odložím.
Na horšie časy.

x x x

Sneh je jemná múka.
Ligoce sa na slnku.
Pozorujem, ako mi ju z ruky
kradne vietor.
Stromy si šuškejú:
šu, šu, šu, je tu zima...

Odtrhnem kúsok šumu
a založím do herbára.

Lenka Melcherová

káva

upražené zrná sa menia na hrubý piesok
sypú sa do hrnčeka a užívajú si horúci kúpeľ
potom mlieko
leje sa ako ranné slnko cez žalúzie
keď ho vpustím dnu
má tú správnu chuť

užívam si ju spolu s novým dňom

havran

škrekot počuť až do susednej ulice
lieta medzi lampami ako nočný motýľ
jemný plášť mu zohrieva krehké telo
čertov sluha s temnými očami

noc tleskla

zostala po ňom iba čierna

Ema Jeleňová

otec

tvoje pery vyhlbili miesto
na mojom čele
narástli mi krídla
v tvojom náručí
sa množí šťastie
vlastníš kľúč
ktorý zamyká hnev

hľadám sa v tebe

bosý

cesta mu poranila nohy
ostávajú za ním
iba mláky a nešťastia
v tmavých uliciach hľadá
svetlo

Natália Točková

nebo

je nekonečné ako naša fantázia
má svojho anjela
atramentovo modré oblaky hladká svojimi krídlami
slnko mu do nekonečnej vody vlieva
svoje myšlienky a obrazce
mesiac ho uspáva pomalým zhasínaním svetla
dážd' mu hrá svoju melódiu
vietor tancuje do rytmu

len slovo
ktoré bolo na počiatku
dokáže tú krásu opísať

človek

každý je iný
ale niečo máme spoločné
žijeme na tej istej planéte
farba nás rozdeľuje
ale srdce nám bije rovnako
máme sa radi
?
pozrime sa do zrkadla
kým sa nerozbije
na miliardy dielikov
ako slová
ktoré (ne)vypovieme

Klaudia Šprochová

rodina

kruh omotaný pevným lanom
aj keď sa niekedy pošliape či pošpiní
viem že sa nikdy neroztrhne
vedie ma

drží nás všetkých pokope
aj keď sme od seba odlúčení
tisíckou kilometrov
množstvom dní
nepohodou

ľudia s rovnakým menovateľom

ten čas

malé čiastočky svetla padajú na zem
zo striech vykrikujú cencúle
vtedy sa pre mňa začína ten čas
v nákupných centrách vyhrávajú koledy
všetko sa zdá byť také dokonalé
ocko zapína rúru
mamka stavia stromček
deti zo škatúl vytáňujú
Vianoce

Zoznam prispievateľov

POÉZIA

Anna Lažová, Svidník
Mária Veronika Jenčová, Miňovce
Magdaléna Martišková, Topoľčany
Pavol Fekete, Nižná Kamenica
Edita Ďurčová, Nové Mesto nad Váhom
Mária Glittová, Košice
Vladimír Seruga, Michalovce
František Pláteník, Bratislava
Gejza Lakatoš, Poruba
Lucia Hajduková, Kokošovce
Mária Lejnarova, Poprad
Vendelína Kucht'áková, Levice
Tomáš Krištof, Topoľčany
Judita Ďurčová, Nové Mesto nad Váhom
Natália Václaviaková, Topoľčany
Ema Frohlichov, Stará Ľubovňa
Barbora Langová, Stará Ľubovňa
Marek Jaroš, Stará Ľubovňa
Júlia Rakovská, Smolenice
Martina Kovalčíková, Stará Ľubovňa

PRÓZA

Zuzana Martišková, Topoľčany
Magdaléna Martišková, Topoľčany
Vladimír Seruga, Michalovce
Daniela Lysá, Ľubochňa
Lenka Mihová, Kežmarok
Kristína Koblková, Klokočov pri Čadci
Zuzana Chovančíková, Kamenná Poruba
Edita Ďurčová, Nové Mesto nad Váhom

Jozef Kottra st., Levice
Mária Lejnarova, Poprad
Marek Locek, Banská Bystrica
Ili Ivančová, Prešov
Judita Ďurčová, Nové Mesto nad Váhom
Jana Cigániková, Slovenský Grob
Adam Kollár, Stará Ľubovňa
Mária Barnovská, Stará Ľubovňa

DRÁMA

Peter Klinko, Pukanec

DETI

Gregor Kuzmiak, Svidník
Hana Vorobelová, Prešov
Klára Vaščáková, Prešov
Lujza Lea Lavriková, Strážske
Nina Vašková, Prešov
Timon Kuzmiak, Svidník
Zuzana Bačová, Svidník
Klára Lešková, Kapušany
Alica Vargová, Kapušany
Daniela Šlezingerová, Kapušany
Tina Strenková, Stará Ľubovňa
Jakub Olejník, Stará Ľubovňa
Nina Dudiňáková, Giraltovce
Ema Jeleňová, Stará Ľubovňa
Klaudia Šprochová, Stará Ľubovňa
Soňa Čandíková, Stará Ľubovňa
Eliška Jeleňová, Stará Ľubovňa
Anežka Ščurková, Stará Ľubovňa

Izabela Bibzová, Stará Ľubovňa
Rafael Jan Dabrowski, Stará Ľubovňa
Evka Čandíková, Stará Ľubovňa
Adam Tokarčík, Stará Ľubovňa
Nela Chovancová, Stará Ľubovňa
Martina Štelmachová, Stará Ľubovňa
Natália Točeková, Stará Ľubovňa
Adam Hnat, Stará Ľubovňa
Natália Matoláková, Stará Ľubovňa
Ema Rusiňáková, Stará Ľubovňa
Johana Holotňáková, Stará Ľubovňa
Klaudia Šprochová, Stará Ľubovňa
Tímea Anna Wilmanová, Stará Ľubovňa
Nina Repková, Stará Ľubovňa
Sofia Mária Danielovičová, Stará Ľubovňa
Radoslava Bulková, Stará Ľubovňa
Bernadeta Barnovská, Stará Ľubovňa
Lenka Starinská, Stará Ľubovňa
Lenka Melcherová, Stará Ľubovňa

ORGANIZÁTORI

XXV. GORAZDOVHO LITERÁRNEHO

PREŠOVA

Vyhlasovatelia súťaže:

Prešovský samosprávny kraj

Divadlo Jonáša Záborského – útvar osvetovej činnosti, Prešov

Gréckokatolícke arcibiskupstvo, Prešov

Spoločnosť svätého Gorazda, Bratislava

Spoluvyhlasovatelia súťaže:

Cyrilometodská spoločnosť, Bratislava

Spolok slovenských spisovateľov, Bratislava

Gorazdus, n. o., Prešov

Knižnica P. O. Hviezdoslava, Prešov

Matica slovenská, Martin

Oblasťná rada Matice slovenskej, Prešov

*Rada Konferencie biskupov Slovenska pre vedu, vzdelanie a kultúru,
Bratislava*

Spolok svätého Cyrila a Metoda, Michalovce

Spolok svätého Vojtecha, Trnava

Svetové združenie Slovákov v zahraničí, Bratislava